

Planul de dezvoltare socio-economică a raionului

Anexa nr.1

la Decizia CR

nr.5/7 din 17.09.2020

Planul de dezvoltare socio-economică a raionului

Anenii Noi (2020-2023)

CONSILIUL PARTICIPATIV LOCAL:

PREȘEDINTELE COMISIEI

VICOL I., Președintele raionului

VICEPREȘEDINTELE COMISIEI

BRINIȘTER V., Vicepresedintele raionului în domeniul socio-economic

ZELINSKI O., Vicepreședintele raionului în domeniul educațional și cultural

SECRETARIATUL COMISIEI

CIUR D., Șeful Consiliului raional

BUGA A., Șef direcția economie, dezvoltare regională și atragerea investițiilor

ERMURACHI T., Șefsecția agricultură, alimentație și implementarea tehnologii avansate

JIZDAN V., șef secția construcții

PARUTENCO P., specialist superior, direcția economie, dezvoltare regională și atragerea investițiilor

MEMBRII COMISIEI:

BULBUC T., Șef secția administrația publică

BOICU C., Șefdirecția finanțe

RUSU O., Șef serviciul tineret și sport

MOROȘAN R., Șef direcția educație

MOROȘANU V., Șef secția cultură și turism

USATÎI N., Șef al IMSP „Spitalul raional Anenii Noi”

GURSCHI I., Director IMSP CS Anenii Noi

BUNESCU Z., Șef Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei

LISTĂ ABREVIERI:

APL — Administrația Publică Locală

CR — Consiliul raional

CL- Consiliul local

AIPA — Agenția Internațională pentru Plăți în Agricultură

ADR — Agenția de Dezvoltare Regională Centru

ODIMM - Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii

MADRM — Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului

MEI — Ministerul Economiei și Infrastructurii

FEN — Fondul Ecologic Național

PDEL — Planul de dezvoltare economică locală

BNS — Biroul Național de Statistică

DOFM — Direcția pentru Ocuparea Forței de Muncă

AO — Asociația Obștească

GȚ — Gospodărie Țărănească

CM — Centrul Multifuncțional

CCI — Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova

SWOT — Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats

HG — Hotărârea de Guvern

IMM- Întreprinderi Mici și Mijlocii

ONG — Organizație Nonguvernamentală

UAT — Unitate Administrativ Teritorială

INTRODUCERE

Planul de dezvoltare socio-economică a raionului Anenii Noi pentru anii 2020 - 2023 reprezintă un document de planificare strategică integrată la nivel raional, un mijloc esențial pentru factorii de decizie, pentru părțile interesate și, nu în ultimul rând, pentru cetățeni, unde sunt identificate cele mai bune soluții pentru creșterea calității vieții prin asigurarea unui mediu sănătos pentru o dezvoltare durabilă pe termen mediu și lung în comunitate.

Acest document a fost elaborat cu scopul de a impulsiona procesul de dezvoltare socio-economică a raionului, de a stabili niște repere clare pentru conjugarea efortului comun al membrilor comunității direcționat spre îmbunătățirea calității vieții cetățenilor, care are la bază următoarele documente de programare locală, regională și națională:

- **Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030”**
- **Strategia Națională de Dezvoltare a Republicii Moldova 2012-2020 „Moldova 2020”;**
- **Strategia Națională de dezvoltare regională 2016-2020;**
- **Strategia Națională de Descentralizare;**
- **Strategia de Dezvoltare Regională Centru 2016-2020**

Strategia a fost elaborată în baza celor 5 principii: deschidere, participare, răspundere, eficiență și coerență.

Metodologia de lucru a respectat logica elaborării unei strategii:

1) Diagnosticul teritoriului, bazat pe datele existente și realizat cu implicarea părților interesate (administrația publică, mediul de afaceri, societatea civilă, mediul academic) și a responsabililor pe domenii.

2) Analiza SWOT sectorială — instrument de analiză a potențialului de dezvoltare a raionului, evidențiază punctele tari și slabe, oportunitățile și amenințările rezultate din diagnosticul teritoriului pe baza unui proces participativ al părților interesate (grupuri de lucru sectoriale, interviuri, workshop-uri, focus group-uri, dezbateri cetățenești..

3) Strategia propriu-zisă conține obiectivele generale și specifice de dezvoltare și principalele direcții strategice de dezvoltare ale raionului. Acestea sunt măsurabile în termeni de timp, relevanță și rezultate concrete.

În același context, **metodologia de elaborare** a asigurat caracterul participativ și transparent al acestui document prin organizarea de interviuri, chestionare, workshop-uri, focus group-uri, training-uri, grupuri de lucru sectoriale, consultări și audieri publice în fazele esențiale de elaborare, pentru exprimarea nevoilor și aspirațiilor tuturor categoriilor sociale. Au fost respectate principiile egalității și echității de gen, incluziunii și reprezentativității tuturor grupurilor din cadrul comunității (criterii de vârstă, sex, etnie, apartenență religioasă, categorii vulnerabile, etc.).

Obiectivul planului de dezvoltare locală durabilă

Prin intermediul planului de dezvoltare a raionului Anenii Noi se va urmări dezvoltarea raionului într-un mod controlat, abordând cele trei dimensiuni ale conceptului dezvoltării durabile și anume: dimensiunea ecologică, dimensiunea economică și cea socială, orientată spre îmbunătățirea continuă a calității vieții oamenilor și a relațiilor dintre ei în armonie cu mediul natural, bazându-se pe studii și cercetări, precum și pe documentare de natură demografică, economică, statistică și de protecția mediului.

Așadar, pentru a se defini și înainta propuneri concrete de dezvoltare durabilă, s-a realizat, în primul rând, un diagnostic asupra cadrului socio-economic și al activităților desfășurate în cadrul raionului Anenii Noi.

Au fost investigate 8 domenii de acțiune strategică, acestea fiind interconectate și se sprijină reciproc:

- **dezvoltare economică și competitivitatea mediului de afaceri;**
- **dezvoltarea infrastructurii;**
- **calitatea mediului și gestionarea surselor de poluare;**
- **cultură și turism;**
- **ocrotirea sănătății;**
- **învățământ**
- **tineret și sport;**
- **asistență socială**

Analiza situației actuale trebuie să fie cât mai realistă, motiv pentru care colectarea datelor din teritoriu a fost efectuată în colaborare cu autoritatea locală, instituțiile locale și membrii comunității locale. Prin intermediul acestor seturi integrate de informații s-a determinat baza economică a localității, s-au identificat resursele, s-a evaluat structura și nevoile pieței forței de muncă, s-a stabilit un profil al populației pe baza tendințelor demografice din ultimii ani și s-a evaluat starea de poluare a localității.

Planul va contribui în mod direct la capacitatea administrației raionului Anenii Noi de a formula și aplica politici publice care să sprijine dezvoltarea economică și socială a raionului. De altfel, prin intermediul planului, administrația publică locală va deține un instrument de lucru eficient prin care să-și aplice în mod controlat și structurat politicile publice.

1. Prezentarea generală a raionului Anenii Noi

Raionul Anenii Noi a fost format în luna mai anul 1941 în temeiul Decretului Prezidiului Sovietului Suprem al RSS Moldovenești cu denumirea inițială Bulboacă, preschimbată ulterior (1963) în Anenii Noi cu centrul de reședință în or. Anenii Noi. În componența raionului au fost incluse 73 localități.

Pe parcursul acestor ani, în virtutea prevederilor unor acte legislative și normative, au intervenit mai multe schimbări de ordin administrativ-teritorial, (între anii 1999 și 2003 raionul fiind parte componentă al județului Chișinău), astfel că actualmente, în baza Legii nr. 764-XV din 27.12.2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova (care a legiferat reînțoarcerea la raioane), în componența raionului sunt 26 de primării, care întrunesc 45 de localități, inclusiv orașul Anenii Noi.

Raionul este amplasat în regiunea Cîmpiei Moldovei de Sud, relieful reprezintă o cîmpie deluroasă, intersectată de multiple vîlce și rîpi. Procesele erozionale și alunecările de teren au condiționat formarea Țirtoapelor, care prezintă niște amfiteatre în spațiul cărora sînt situate o bună parte din localitățile rurale. Estul raionului este amplasat în luncă rîului Nistru și are relieful de cîmpie mai puțin fragmentată.

Raionul Anenii Noi se bucură de o serie de avantaje ce pot contribui semnificativ la dezvoltarea acestuia, dar, în același timp se confruntă cu probleme ce constituie adevărate obstacole în calea evoluției economice, în condițiile accentuării acestora.

Poziționat strategic din punct de vedere al relieful, dar și al căilor de acces, raionul Anenii – Noi beneficiază de o tradiție dar și de un potențial economic deosebit. Centrul raionului se află la o distanță de 33 km de capitala țării, or. Chișinău.

Suprafața raionului constituie 89,2 mii ha, inclusiv 52,2 mii ha terenuri agricole. Pe teritoriul raionului curg rîurile Nistru, Bîcși și Calantîri, sunt amplasate 60 de iazuri, cel mai mare fiind din s. Gura Bîcului cu o suprafață de 364 ha. Cele mai importante din ele sînt rîurile Nistru cu lungimea de 68 km în teritoriul raionului și Bîc – 42 km în teritoriul raionului. În hotarele raionului se mai află 57 de obiecte acvatic artificiale cu suprafață totală de circa 1000 hectare.

Învelișul de sol cuprinde circa 310 varietăți de soluri. Cîrnoziomurile alcătuiesc majoritatea absolută din ele – 86% , circa 9% sînt reprezentate de solurile aluviale. Terenurile arabile ocupă 55% din

suprafață totală a raionului, plantele multianuale – 10,4%, pășunile – 8,8%, vegetația forestieră – 13,7%, alt teren urîne productive – 12,1% .

Resursele naturale sunt reprezentate de materiale de construcție: calcar, argilă și nisip. Datorită poziției geografice, a raionului Anenii – Noi se înscrie în zonele cu potențial în exploatarea surselor sub solului dar și de energie alternativă, cum este biomasa.

În prezent, raionul se bazează, din punct de vedere economic, pe activitățile de comerț și transport.

În ipoteza scăderii activității economice dezvoltarea raionului ar putea avea ca suport sectorul serviciilor prestate populației și întreprinderilor. Însă un asemenea scenariu are la bază creșterea puterii de cumpărare a cetățenilor raionului. Chiar și pentru o asemenea direcție economică a raionului este necesară sprijinirea industriei ușoare, agriculturii și altor domenii specifice raionului etc.

Pentru identificarea principalelor probleme ale raionului Anenii — Noi s-a recurs la realizarea unui studiu privind percepțiile actorilor locali (APL, întreprinderi, ONG, instituții publice) interesați în legătură cu problemele cheie care afectează mediul de afaceri și direcțiile prioritare de dezvoltare economică.

Cu

ajutorul chestionarului utilizat în cadrul Studiului privind percepțiile actorilor locali interesați cu problemele cheie care afectează mediul de afaceri și direcțiile prioritare de dezvoltare economică s-au identificat principalele puncte tari și resursele existente ale raionului, care ar putea și artrebui să stea la baza unei dezvoltări economice armonioase și durabile.

Diversitatea formelor de relief

și prezența resurselor naturale constituie principalul punct tare al raionului în opinia actorilor locali ce au participat la studiu. Pe locul al doilea în opinia acestora, dar cu importanță apropiată se află forța de muncă, prin vîm, calificare și cost.

Amplasarea geografică constituie un punct tare pentru raionul Anenii Noi, fiind străbătut de importanta cale de transport asigurînd legătura cu alte centre economice din țară și străinătate.

Raionul este situat în partea de est a țării, în bazinul râului Nistru. În partea de nord Anenii Noi se învecinează cu raionul Criculeni, în partea de vest cu municipiul Chișinău și raionul Ialoveni, în partea de sud cu raionul Căușeni și în partea de est – cu Transnistria. Majoritatea din populația raionului se află în mediul rural. Orașul Anenii Noi precum și un număr mare de localități se află în valea râului Bîc. Raionul dispune de surse de ape subterane explorate.

Tabelul 1: Datele regionale a raionului Anenii Noi anul 2019

Datele regionale			
	Urban	Rural	Total
Informații generale			
Suprafață [km ²]			892
Populație [pers] (datele BNS)	8600	74500	83100
Numărul de comune/localități	1	25/44	26/45

Lista punctelor tarimentionate de către actorii locali interesați continuă cu: potențialul turistic, mediul economic ca nivel și potențial de dezvoltare, infrastructura de comunicații relativ bine dezvoltată, potențialul agricol prin existența resurselor care pot susține dezvoltarea acestui sector, sectorul industrial prin gradul de dezvoltare și prin infrastructura specifică existentă.

Pentru stabilirea unui ordin de direcții de acțiune realist trebuie avute în vedere resursele existente pe care se poate baza dezvoltarea socio-economică a raionului Anenii Noi și valorificarea corespunzătoare a acestora.

În opinia actorilor locali principalele resurse care pot sta la baza dezvoltării raionului sunt reprezentate de: potențialul agricol, resursele umane, resursele turistice și naturale diversificate, infrastructura creată în sectorul industrial, etc..

1. Planul de dezvoltare economică pentru 2020-2023

Analiza economică

Principalul indicator macro-economic — Produsul Intern Brut (PIB), care caracterizează nivelul de dezvoltare al raionului, pentru anul 2019 a constituit 2 mld 910 mln lei (date preliminare), în creștere față de aceeași perioadă a anului precedent cu 6%. Creșterea economică anuală în raion, în 2019, a depășit ritmul de creștere la nivel republican.

Ramura cea mai dinamică sub aspectul dezvoltării a fost, în ultimii ani, industria. Față de anul 2011 volumul producției industriale a crescut de 3,7 ori.

Conform datelor Biroului Național de Statistică în raion activează 744 de întreprinderi active, din numărul lor 97% le constituie întreprinderile mici (113) și micro (609), față de 7 întreprinderi mari și 15 — medii.[\[1\]](#)

În anul 2019, numărul de persoane ocupate în diverse a fost de circa 12800 angajați, din care circa 58% în sectorul privat și 42% în sectorul public. Rata de ocupare în sectorul informal al economiei și migranți reprezintă o pondere destul de înaltă din totalul populației active a raionului

Tabel 4. Repartizarea agenților economici după forma organizatorico-juridică în raionul Anenii Noi

Agenți economici	2019
Intermedieri financiare și asigurări	485
Agricultura, Silvicultura și Pescuitul	2899
Industria extractivă	67
- Industria de prelucrare	763
Construcții	188
Tranzacții imobiliare	44
Comerțul cu ridicata și amănuntul	1789
Transport și comunicații	530
Învățământ	55
Administrație publică	44
Administrația sănătății și asistență publică	81
Transport și depozitare	534
Alte activități de servicii collective, sociale, personale	568
Informații și comunicații	27
TOTAL	8074

Sursa: Inspectoratul Fiscal raionul Anenii Noi

Agricultura este cea mai importantă ramură a raionului. Contribuția sectorului agroindustrial în Produsul Intern Brut (PIB) pe raion constituie 60%. Este un sector cu un mare potențial economic cu largi rezerve și posibilități determinate de calitatea solului, infrastructură, tehnologiile moderne. Diversitatea și potențialul productiv oferă posibilitatea dezvoltării tuturor ramurilor tradiționale ale agriculturii. La moment circa 60% din tehnica și utilajul agricol sunt uzate și moral învechite din punct de vedere tehnologic. Activitățile de bază în agricultură sunt axate pe cultivarea

culturilor cerealiere, legumicole, fructelor, viței de vie și culturilor furajere, pe creșterea vitelor, porcinelor și păsărilor. Din culturile multianuale sunt plantate 2560 ha de livezi, 1203 ha de viță-de-vie, dintre care soiuri de struguri tehnice -1058 ha. Suprafața terenurilor irigate constituie cca. 2220 ha ², inclusiv sistemul de irigare Puhăceni — 920 ha , Roșcani — 700 ha și Gura Bîcului - 600 ha.

Tabelul 7: Recolta globală și roada medie la 1 hectar în 2019 pe principalele culturi agricole

	Recolta globală obținută — total		Roada medie la 1 hectar	
	tone	În % față de 2018	chintale	În % față de 2018
Cereale și leguminoase pentru boabe - total*	57 570,9	90,6	32,84	89,6
Dintre care:				
gîu de toamnă și primăvară*	22 482,8	81,0	26,73	87,1
	4 090,8	128,2	24,48	100,9
Orz de toamnă și primăvară*	30 245,8	94,7	43,05	86,2
Porumb pentru boabe				
Floarea soarelui*	15 486,0	110,3	19,57	99,6
Rapiță*	635,5	57,9	20,36	113,3
Cartofi	718,8	190,6	174,04	105,7
Legume de câmp	4 143,6	128,2	211,95	133,4
Fructe sămînțoase	1 573,3	47,7	34,73	44,9
Fructe sîmburoase	4 541,9	68,9	42,40	63,9
Pomușoare	44,7	65,7	20,32	203,2
Struguri - total	10 551,7	98,7	76,27	85,7

*- a. 2019 – în masă după finisare

Zootehnia și activitățile conexe prevalează în structura producției sectorului agro-industrial din raion. În raionul Anenii Noi activează 16 întreprinderi de producție a cărnii, cele mai mari fiind SRL "Floreni" (carne de pasăre) cu filiale și SRL "GoldenPiglet" (Roșcani) – carne de porc. În anul 2019 în raion au fost produse cca. 42,0 mii tone de carne, ceea ce reprezintă 50% din carnea produsă în republică. Baza existentă de materie primă a permis dezvoltarea ramurii de prelucrare a cărnii. În prezent în raion activează 8 întreprinderi de producție a salamurilor, conserve din carne, pelmeni și alte mezeluri. Cea mai mare întreprinderea de prelucrare a cărnii și producere a mezelurilor este SRL „Salamer – Com”, cu capacitatea de producere anuală de circa 400 mln. lei în prețuri curente.

Extragerea minereurilor utile este o ramură importantă a economiei raionului și țării. În raion activează 13 întreprinderi miniere, ceea ce situează raionul pe locul 3 în republică (după mun. Chișinău și r. Soroca)[\[2\]](#).

Teritoriul administrat de Consiliul raional dispune de potențial de dezvoltare turistică (natural, cultural), care reprezintă o oportunitate importantă de dezvoltare. În ultimii ani se atestă o creștere ușoară a capacităților structurilor turistice de cazare.

Cooperarea dintre CR Anenii Noi și mediul de afaceri local se manifestă prin implicarea nemijlocită a antreprenorilor în procesele de planificare bugetară. Având drept scop promovarea și dezvoltarea antreprenorilor locali din sectorul cărnii și mezelurilor, domeniu în care ponderea raionului în structura producției republicane este de cca. 50%, CR a organizat în mai 2019 în or. Anenii Noi "Festivalul Cărnii". Anual CR organizează activități de stimulare a antreprenorilor: "Ziua agricultorului" și "Cel mai bun contribuabil al anului" – activități în cadrul cărora sunt menționați agricultorii, respectiv cei mai mari contribuabili din raion. În strânsă cooperare cu CCI, MEI, CR Anenii Noi contribuie la promovarea producătorilor locali, asigurându-le participarea (contribuie la achitarea spațiilor expoziționale) la cele mai prestigioase expoziții naționale, cum ar fi "Fabricat în Moldova", iar din anul 2020 și la expoziția "Tourism. Leisure. Hotels". Totuși, constatăm pasivitatea Asociației patronale a micului business. Unii antreprenori locali slab conștientizează importanța cooperării locale și în cele mai dese cazuri inițiator al acțiunilor de cooperare este CR.

Tabelul 5 : Lista principalilor 10 agenție economici (după volumul de vânzări) la 1.01.2020

Denumirea	Domeniul	Forma	Volumul vânz-lor, mii lei (2012)	Nr. de angajați	Total impozite , mii lei	Volumul investițiilor, mii lei
------------------	-----------------	--------------	---	------------------------	---------------------------------	---------------------------------------

SA Floreni"	agricol	privat	869710	1237	82510	11706
SRL "Salamer Com"	ind.prel	privat	438500	443	56600	21913
SRL „Golden Piglet"	agricol	privat	381373	148	56966	15824
SRL „Avisselect"	ind.prel	privat	233794	226	7827	118
ÎI "IonBizgan"	agricol	privat	138813	31	3282	463
SRL „Din Vest"	comerț	privat	82318	49	3219	4910
SRL „Bias-Trans Comerț"	comerț	privat	79345	25	941	2045
SRL „CorallExpress"	comerț	privat	40185	48	1701	718
SRL "Meteor"	ind.cons tr.	privat	30921	50	3650	4243
CAP Basarabia	agricol	privat	15920	108	1434	2541

Implimentarea sistemului agricol conservativ necesită renovarea parcului de tractoare și mașini agricole. Pentru acoperirea costurilor pentru procurarea tehnicii sunt necesare investiții din partea statului și altor donatori.

Din păcate, agricultura raionului Anenii Noi înregistrează o serie de fenomene negative, cum ar fi:

- reducere a ponderii deținute de către valoarea producției ramurii agricole din raionul Anenii Noi în totalul regional (-2,0 puncte procentuale) și național (-0,4 puncte procentuale).
- număr de tractoare și mașini agricole care revin la terenul arabil mai redus decât situația de la nivel național;
- evoluții descendente a suprafețelor agricole cultivate, a suprafețelor viilor perod și a numărului de pomi fructiferi;
- reduceri ale producției ramurii zootehniei (greutatea în viu a animalelor destinate sacrificării pentru consum, producția de lapte, producția de ouă), mai accentuate decât cele de la nivel național și regionale.

În domeniul silviculturii se înregistrează o tendință ascendentă în ceea ce privește volumul de lemn recoltat care, dacă ținem seama și de suprafețele reduse pe care s-au efectuat lucrări de împădurire, este de natură să afecteze resursele de material lemnos disponibile în viitor.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
--------------------	---------------------

· Activitate transparentă a structurilor de stat pentru mediul de afaceri; · Rețea dezvoltată de instituții financiare; · Experiență și tradiție în creșterea producției agricole (zootehnie, viticultură, legumicultură); · Bonitate înaltă a terenurilor agricole; · Implicarea migranților în dezvoltarea comunităților · Producătorii din raionul Anenii Noi sunt prezenți pe piețele internaționale ale produselor agricole; · Programe de recalificare gratuită a șomerilor oferite de DOFM; · Rețele dezvoltate de utilități publice (gestionarea deșeurilor, aprovizionare cu apă). · Patrimoniu natural și cultural bogat	· Experiență limitată de cooperare a autorităților publice cu mediul de afaceri · Lipsa forței de muncă calificate din cauza emigrării masive a populației apte de muncă; · Infrastructură industrială și agricolă depășită fizic și moral; · Infrastructura de suport în afaceri slab dezvoltată; · Dotare tehnico-edilitară cu capacitate limitată în terenurile destinate pentru dezvoltarea industrială; · Nivel relativ redus al dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii. · Experiență redusă de incluziune a grupurilor vulnerabile în activități economice · Cultură antreprenorială slab dezvoltată
OPORTUNITĂȚI	RISCURI

· Autoritățile publice dețin competențe de facilitare, inclusiv prin scutire de plăți și taxe pentru dezvoltarea economică; · Programe de finanțare naționale și europene · Acorduri de parteneriate cu entități similare de peste hotare · Dezvoltarea parteneriatelor publice-private · Proximitatea de municipiul Chișinău	· Interferența factorului politic; · Corupția, birocratizarea excesivă; · Legislația imperfectă, lipsă de predictibilitate; · Însăprirea procedurilor vamale, retragerea sprijinului financiar din partea organismelor internaționale; · Rata înaltă a dobânzilor pentru credite; · Emigrarea populației, în special a forței de muncă tinere, calificate; · Îmbătrânirea populației. · Crize în domeniul sănătății (epidemii)
---	---

Viziunea și obiectivele

Viziunea strategică: Raionul Anenii Noi este raion cu potențial economic înalt, cu experiență și tradiții în legumicultură și industria cărnii, își va diversifica economia prin promovarea afacerilor locale, dezvoltarea turismului și ramurilor eco.

Obiectivele de dezvoltare:

1. Stimularea inițiativelor economice și sporirea capacităților de dezvoltare a afacerilor.
2. Dezvoltarea serviciilor și infrastructurii publice în sprijinul activităților economice.
3. Promovarea atractivității investiționale și turistice a raionului Anenii Noi.

Rezultate:

Rezultatul final este dezvoltarea economică prin promovarea domeniilor tradiționale ale economiei raionului, dezvoltarea turismului, valorificarea potențialului ecologic și utilizarea eficientă a resurselor umane.

Plan de acțiuni

Elementele constitutive	Obiectivele principale corespunzând elementelor constitutive	Acțiuni / Idei de proiect	Durata (start / finis)	Partenerii implicați	Costul estimat, MDL/ Euro	Rezultate	Indicatorii de monitorizare
ADMINISTRAȚIE PRIETENOASĂ CU BUSINESSUL, TRANSPARENȚĂ ȘI NECORUPȚĂ	1.Stimularea inițiativelor economice și sporirea capacităților de dezvoltare a afacerilor	1.1. Facilitarea cooperării producătorilor agricoli mici.	01.2021 - 12.2022	Consiliul raional Anenii Noi, Agenți economici, Centre de consultanță	50000 / 2500	Creșterea competitivității întreprinderilor agricole mici	— Cel puțin 4 sesiuni de informare/formare organizate; — Cel puțin 2 uniuni de producători create
		1.2. Crearea Incubatorului de afaceri pentru afaceri creative și servicii digitale	07.2020 - 12.2021	Consiliul raional; Centrul Multifuncțional de dezvoltare locală integrată; ODIMM	600000 / 30000	Condiții pentru lansarea de afaceri creative dezvoltate	— 150 m ² renovate și amenajate — Cel puțin 5 rezidenți atrași în incubatorul de afaceri
TERENURI ȘI INFRASTRUCȚURĂ							
ABILITĂȚI ȘI CAPITAL UMAN, INCLUZIUNE							

		1.3. Lansarea fondului pentru susținerea tinerilor antreprenori	01.2021 – 12.2022	Consiliul raional AOFM Asociații obștești	300000 / 15000	Tinerii sunt încurajați să practice antreprenoriatul	— 2 ediții ale concur sului de granturi organizate — Cel puțin 6 afaceri ale tinerilor finanțate, inclusiv tineri aflați în dificultate
		1.4. Crearea centrului raional de management al resurselor umane (în baza Centrului multifuncțional de dezvoltare locală integrată) pentru promovarea învățământului dual	01.2021 – 12.2022	Consiliul raional Anenii Noi, AOFM Antreprenori	260000 / 13000	Servicii de formare profesională (în format clasic și la distanță) dezvoltate	— Cel puțin 50 de tineri au dobândit abilități practice în domeniul antreprenoriatului, cu accent pe domeniul agricol și al industriei prelucrătoare

TEREN URI ȘI INFRA STRUC TURĂ	2. Dezvolt area servicii lor și infrastr ucturii publice în sprijinul activită ților econo mice	2.1. Crearea unui sistem integrat de manag ement al deșeuri lor menaje re solide: colecta re selectiv ă, recicla re, valorifi care econo mică	01.2021 – 12.2022	Consili ul Raional ÎM "Apă- Canal" Anenii Noi, ADR Centru	100000 00 / 500000	Populaț ia și agenții econo mici au acces la servicii îmbună tățite de gestion are a deșeuri lor solide	— Cel puțin 20 de comuni tăți implica te în dezvolt area sistem ului integrat de gestion are a deșeuri lor solide — % de deșeuri reciclat e
		2.2. Constr ucția drumur ilor publice de import anță econo mică	07.2020 – 12.2022	Consili ul Raional APL de nivelul I Donato ri	500000 0 / 250000	Infrast ructură rutieră moder nizată	— Cel puțin 10 km de drum reabilit at

POZIȚIONARE EXTERNĂ ȘI MARKETING	Promovarea atractivității investiționale și turistice a raionului Anenii Noi	3.1. Elaborarea profilului investițional al raionului	01.2021 – 12.2021	Consiliul Raional CCI Agenți economi	40000 / 2000	Potențialul investițional al raionului promovat în mod eficient	— 1 publicație elaborată — Cel puțin 15 locații investiționale cartografiate — Cel puțin 2 evenimente de promovare organizate
		3.2. Susținerea participării agenților economi la evenimente expoziționale, inclusiv online	07.2020 – 12.2022	Consiliul Raional CCI Agenți economi	100000 / 5000	Servicii și produse localitate promovate la nivel național și regional	— Participarea agenților economi al cel puțin 1 evenimente expoziționale

3.3. Sprijinirea antreprenorilor din domeniul turistic la expoziții specializate, inclusiv online	01.2021 – 12.2022	Consiliul Raional Agenți economici ANTRIM	60000 / 3000	Servicii și produse turistice promovate la nivel local, național și regional	— Participarea agenților economici la cel puțin 3 evenimente expoziționale
3.4. Elaborarea Ghidului turistic al raionului Anenii Noi	01.2021 – 12.2021	Consiliul Raional ANTRIM	50000 / 2500	Creșterea vizibilității locațiilor turistice	— 1 ghid elaborat — Cel puțin 20 de locații turistice cartografiate — Aplicația digitală creată

					— 1 traseu turistic nou creat; — 1 Comple x Muzeal istoric in aer liber in localita teaMer eniame najat; — Curteal ui Carol XII, in satulVa rnita, amenaj ata; — Muzeul etnogr aficsi de istorie din satulH arbovat, reparat simode rnizat; — Crama din comple xulCon acului Dragali na, satulG uraBac ului, restaur ata conform schitel or de arhiva;
3.5. Crearea traseul ui turistic “Serpe ntinaNi strului” siedific areaun ui comple	01.2021 – 12.2023	Consili ul Raional, APL I, ADR Centru, MADR M, Agenti		25.000. 000/1.3 00.000	Infrast ructura turistic a dezvolt ata. Servicii și produse turistic

Schema de finanțare a PDEL Anenii Noi pentru 2020-2023

Tabelul 5: Schema de finanțare

Acțiuni / Idei de proiect	Costul estimat, MDL/ Euro	Sursele de finanțare				Notă
		Bugetul raional	Bugetul de stat	Business	Donatori	
1.1. Facilitar ea cooperă rii producăt orilor agricoli mici	50000 / 2500	50%	30%	20%		
1.2. Crearea Incubato rului de afaceri pentru afaceri creative și servicii digitale	600000 / 30000	50%			50%	
1.3. Lansarea fondului pentru susținer ea tinerilor antreprenori	300000 / 15000	50%			50%	

1.4. Crearea centrului raional de manage ment al resursel or umane (în baza Centrului multifun cțional de dezvolta re locală integrată) pentru promova rea învățăm ântului dual	260000 / 13000	50%			50%	
2.1. Crearea unui sistem integrat de manage ment al deșeuril or menajere solide: colectare selectivă, reciclare, valorific are economi că	1000000 0 / 500000	30%	30%		40%	

2.2. Construcția drumurilor or publice de importanță economică	5000000 / 250000	100%				
3.1. Elaborarea profilului investițional al raionului	40000 / 2000	100%				
3.2. Susținerea participării agenților economici la evenimente expoziționale, inclusiv online	100000 / 5000	50%		50%		
3.3. Sprijinirea antreprenorilor din domeniul turistic la expoziții specializate, inclusiv online	60000 / 3000	50%		50%		

3.4. Elaborarea Ghidului turistic al raionului Anenii Noi	50000 / 2500	80%		20%		
3.5. Crearea traseului turistic "Serpent inaNistr ului" siedifica reaunui complex muzeal- turistici ntercom unitar	25.000.0 00/1.300. 000	10%			90%	
TOTAL CHELTU IELI, mii lei:	4146000 0 / 2 123000					

Plan de monitorizare

Tabelul 6: Planul de monitorizare internă a activităților prezentate

Activitatea / Ideea de proiect	Durata (start/ finiș)	Rezultatele așteptate	Rezultatele așteptate	Rezultatele așteptate	Rezultatele așteptate	Rezultatele așteptate
		luna 1-6 (iulie — decembrie 2020)	luna 7-12 (ianuarie 2021 - iunie 2021)	luna 13-18 (iulie - decembrie 2021)	luna 19-24 (ianuarie — iunie 2022)	luna 25 — 30 (iulie — decembrie 2022)

1.1. Facilitarea cooperării producătorilor agricoli mici.	01.2021 – 12.2022		2 seminare de informare/ formare organiza te	O uniune de producători creată	2 seminare de informare/ formare organiza te	O uniune de producători creată
1.2. Crearea Incubatorului de afaceri pentru afaceri creative și servicii digitale	07.2020 – 12.2021	Elaborarea și consultarea publică a conceptului de organiza re a incubatorului	Elaborarea documentației tehnice	Organizarea licitației de efectuarea lucrărilor de construc ție/ amenajare	Concurs pentru selec tarea re zidenților Servicii de informare și consulta nță pentru antreprenori	Servicii de informare și consulta nță pentru antreprenori
1.3. Lansarea fondului pentru susținerea tinerilor antreprenori	01.2021 – 12.2022		Elaborarea și consultarea publică Regulamentului de formare a fondului	Cel puțin 3 afaceri ale tinerilor finanțate din Fondul pentru tinerii antreprenori	Cel puțin 3 afaceri ale tinerilor finanțate din Fondul pentru tinerii antreprenori	

1.4. Crearea centrului raional de manage ment al resursel or umane (în baza Centrului multifun cțional de dezvolta re locală integrată) pentru promova rea învățăm ântului dual	01.2021 - 12.2022		Elaborar ea și consulta rea Concept ului de organiza re a centrului de manage ment al resursel or umane	Elaborar ea program elor de formare profesio nală	Cel puțin 50 de tineri instruiți și ghidați în cadrul programelor de formare profesională	
2.1. Crearea unui sistem integrat de manage ment al deșeuril or menajere solide: colectare selectivă, reciclare, valorific are economi că	01.2021 - 12.2022		Elaborar ea și consulta rea publică a concept ului de organiza re a sistemul ui integra de MDS	Elaborar ea Studiului de fezabilit ate	Elaborar ea docume nțației tehnice și organiza rea licitației pentru lucrări	Lansarea serviciil or de gestiona re a deșeuril or

2.2. Construcția drumurilor publice de importanță economică	07.2020 – 12.2022	Lungimea drumurilor or renovate (km)	Lungimea drumurilor or renovate (km)	Lungimea drumurilor or renovate (km)	Lungimea drumurilor or renovate (km)	Lungimea drumurilor or renovate (km)
3.1. Elaborarea profilului investițional al raionului	01.2021 – 12.2021		Elaborarea conceptului și structurii Profilului investițional. Cartografierea locațiilor.	Elaborarea publicației. 2 evenimente de promovare organizate		
3.2. Susținerea participării agenților economici la evenimente expoziționale, inclusiv online	07.2020 – 12.2022	Facilitarea participării la cel puțin un eveniment expozițional	Facilitarea participării la cel puțin un eveniment expozițional	Facilitarea participării la cel puțin un eveniment expozițional	Facilitarea participării la cel puțin un eveniment expozițional	Facilitarea participării la cel puțin un eveniment expozițional

3.3. Sprijinirea antreprenorilor din domeniul turistic la expoziții specializate, inclusiv online	01.2021 – 12.2022		Facilitarea participării la cel puțin un eveniment expozițional	Facilitarea participării la cel puțin un eveniment expozițional	Facilitarea participării la cel puțin un eveniment expozițional	Facilitarea participării la cel puțin un eveniment expozițional
3.4. Elaborarea Ghidului turistic al raionului Anenii Noi	01.2021 – 12.2021		Elaborarea conceptului și structurii Profilului investițional. Cartografierea locațiilor turistice	Elaborarea publicației. Aplicație digitală creată		

• **Infrastructura rutieră a raionului**

Lungimea totală a drumurilor publice din raionul Anenii - Noi , la sfârșitul anului 2019, era de 273,76 km, din care 127,82 km reprezintă drumuri naționale și 101,0 km sunt drumuri locale. În profilteritorial se remarcă faptul că partea estică a raionului nu este străbătută de drumuri naționale, aflându-se, și datorită gradului redus de modernizare a drumurilor raionale și comunale, într-o relativă situație de izolare.

Principalul centru urban al raionului Anenii Noi, este conectat de exterior prin intermediul marilor rețele de transport. Raionul Anenii Noi este componentă a Programului TRACECA, care realizează legătura Nord - Sud, preluând traficul din cea mai mare parte a regiunii Moldova. Coridorul asigură cale directă de ieșire spre Ucraina și Federația Rusă.

Suma alocațiilor pentru reparația drumurilor publice locale (2016-2019)

Nr.	Anul	Suma alocată, mii lei	Lungimea drumurilor. km	Lucrări efectuate
1	2016	11 182,0	3,6	reparație
2	2017	12 367,0	3,4	reparație
3	2018	10 045,0	3,3	reparație
4	2019	11 173,0	3,7	reparație

Viziunea și obiectivele

Viziunea strategică: Raionul Anenii Noi a crescut eficiența transportului de mărfuri și persoane, a îmbunătățit gradul de siguranță rutieră pentru utilizatorii drumului și a locuitorilor localităților transitate prin reabilitarea și modernizarea drumurilor de interes strategic.

Obiectivele de dezvoltare:

1. îmbunătățirea conexiunilor dintre localitățile raionului și principalele centre economice ale regiunii
2. reducerea timpului de călătorie pe drumurile locale ale raionului Anenii Noi
3. reducerea consumului de combustibil pentru deplasarea pe drumurile raionului, cu efect și asupra reducerii poluării mediului
4. creșterea siguranței de deplasare pe drumurile locale ale raionului Anenii Noi
5. Îmbunătățirea accesibilității către principalele obiective turistice din raion

Scurtă descriere a problemelor abordate: gradul de modernizare a drumurilor locale din raionul Anenii Noi, comparative cu celelalte raioane din Regiunea de Dezvoltare Centru, este scăzut, în ceea ce privește infrastructura rutieră, rețeaua existentă de drumuri are față fluxului de mijloace de transport, de aceea nu sunt preconizate lucrări de construcție a unor noi drumuri, ci doar reparații ale celor existente. Pentru dezvoltarea mediului economic rațional, dezvoltarea infrastructurii constituie unul dintre cele mai importante elemente.

Plan de acțiuni

Reparații și întreținerea drumurilor(L) pentru anii 2020 – 2023									
Nr. d/o	Nr. drumului	Denumirea drumului	Lungimea drumului		Investiții pentru reparații drumurilor				TOTAL lei
			În asfalt	Piastră spartă	2020	2021	2022	2023	

					km	mii. lei	km	mii. lei	km	mii. lei	km	mii. lei	
1	L47 1	G10 9 — dru mul de acc ess pre s. Tel ița (re par ație)	0,9	0,7							1,6	300 ,0 tra ta me nt	300 ,0
		Înt reț ine re				30, 0		30, 0		30, 0		100 ,0	190 ,0
2	L47 2	G10 9 — dru mul de acc ess pre s. Sp eia (re par ație)	1,0								1,0	250 ,0 tra ta me nt	250 ,0
		Înt reț ine re				30, 0		30, 0		30, 0		100 ,0	190 ,0

3	L47 3	G10 9 — dru m de acc ess pre s. Șer pe ni (re par ație)	6,2				1,2	100 0,0 As fal tst rat uri de eg ali za re			6,2	150 0,0 tra ta me nt	250 0,0
		Înt reț ine re				200 ,0		150 ,0		188 ,0		300 ,0	838 ,0
4	L47 4	G10 9- dru mul de acc ess pre s Pu ha ce ni (re par ație)	4,3		0,8	400 0,0 As falt					4,3	100 0,0 tra ta me nt	500 0,0
		Înt reț ine re				100 ,0		100 ,0		100 ,0		100 ,0	400 ,0

5	L47 5	Var nița - Gu ra Bîc ului (re par ație)	3,5			150 0,0 As falt					3,5	800 ,0 tra ta me nt	230 0,0
		Înt reț ine re				150 ,0		100 ,0		100 ,0		300 ,0	650 ,0
6	L47 6	R2- dru mul de acc ess pre s.H îrb ovă t (re par ație)	1,6		0,6	150 0,0 As falt	1,0 Hâ rbo văț	100 0,0 As falt	1,6	400 ,0 tra ta me nt			290 0,0
		Înt reț ine re				150 ,0		100 ,0		100 ,0		200 ,0	550 ,0
7	L47 7	R2- Cal fa- Ro șca ni (re par ație)	6,7	3,5	0,3 Cal fa	500 ,0 As falt			1,0 Ro șca ni	200 0,0 asf alt	2,0 Ro șc- co mp lex	500 0,0 asf alt	750 0,0

		Întreținere				200,0		146,9		450,0		650,0	1446,9
8	L478	Bulboaca-Chirca-Merindei-Noi-Floreni (reparație)	20,5	4,5	0,2 Socoleni	1000,0 asfalt			2,0 Botnărești	6000,0 asfalt	2,0 Chirca	5000,0 asfalt	12000,0
		Întreținere				300,0		250,0		600,0		600,0	1800,0
9	L478.1	Drumul de acces prin s. Albinita (reparație)	1,8		0,5 Albinita	2000,0 asfalt	1,1 Albinita	5000,0 asfalt			1,8	400,0 tratatament	7400,0
		Întreținere				200,0		100,0		100,0		200,0	600,0

10	L47 8.2	Bot nar eșt iiN oi – Bot nar eșt iiV ec hi- Sal cia (re par ație)	3,0	2,0					1,5	600 0,0 asf alt	0,5	200 0,0 asf alt	800 0,0
		Înt reț ine re				250 ,0		200 ,0		500 ,0		500 ,0	145 0,0
11	L 478 .3	So col eni – Co bu sca No uă (re par ație)		4,0							4,0	200 0,0 pi etr iș	200 0,0
		Înt reț ine re				30, 0		50, 0		50, 0		100 ,0	230 ,0

12	L479	Be rio zchi - Hîr bo vă u l No u (re par a ție)	3,3	2,0	0,6	150 7,1 asf alt	0,6	150 0,0 asf alt					300 7,1
		Înt re ț ine re				50, 0		30, 0		50, 0		200 ,0	330 ,0
13	L480	Dr um ul de acc ess pre s. Hu mu les ti (re par a ție)		4,1 0									
		Înt re ț ine re				30, 0		30, 0		50, 0		60, 0	170 ,0

14	L48 1	R2- dru mul de acc ess pre s.R use ni (re par ație)	1,0								1,0	200 ,0 tra ta me nt	200 ,0
		Înt reț ine re				30, 0		30, 0		50, 0		100 ,0	210 ,0
15	L48 2	R2 - dru mul de acc ess pre or. An eni iN oi (re par ație)	0,5										
		Înt reț ine re				20, 0		20, 0		30, 0		200 ,0	270 ,0

16	L48 3	Dr um ul de acc ess pre s. Cr ețo aia (re par ație)	0,7								0,7	200 ,0 tra ta me nt	200 ,0
		Înt reț ine re				40, 0		40, 0		50, 0		100 ,0	230 ,0
17	L48 4	Dr um ul de acc ess pre s. Pic us (re par ație)	1,2 0										
		Înt reț ine re				40, 0		40, 0		50, 0		200 ,0	330 ,0

18	L48 5	Cio ba no vca- Ge am ăna (re par ație)	3,5	2,5			2,5 Cio ba no vca	600 0,0 asf alt			6,0	150 0,0 tra ta me nt	750 0,0
		Înt reț ine re				200 ,0		100 ,0		400 ,0		400 ,0	110 0,0
19	L48 5.1	Dr um ul de acc ess pre s.B atîc (re par ație)		3,4									
		Înt reț ine re				50, 0		50, 0		50, 0		50, 0	200 ,0

20	L486	R30 - dru mul de acc ess pre s. Mi rno e (re par ație)		1,00							1,0	520,0 Pi etr iș	520,0
		Înt reț ine re				30,0		30,0		50,0		50,0	160,0
21	L487	R30 - dru mul de acc es s. Bal maz (re par ație)		1,00							1,0	520,0 Pi etr iș	520,0
		Înt reț ine re				30,0		30,0		50,0		100,0	210,0

22	L488	Zoloti evca-Nicola evca (reparație)		3,70									
		Întreținere				60,0		50,0		50,0		100,0	260,0
23	L489	Zoloti evca-Larga (reparație)		4,00					4,0	2000,0 Pietriș			2000,0
		Întreținere				60,0		60,0		50,0		100,0	270,0
24	L490	Drumul de acces premontul „Capul de pod „Șerpeni”(reparație)	1,5								1,5	300,0 tratatament	300,0

		Înt reț ine re				20, 0		30, 0		50, 0		100 ,0	200 ,0
25	L49 1	R2- dru m de acc ess pre s. Var nița (re par ație)	3,5					150 0,0 St rat uri de eg ali za re	2,0	400 0,0 asf alt	1,5	300 0,0 asf alt	850 0,0
		Înt reț ine re				200 ,0		100 ,0		200 ,0		100 ,0	600 ,0

		TO TAL rep ara ții	63, 5	37, 6	3,0 asf alt	120 07, 1 Asf alt	5,6 asf alt	160 00, 0 Asf alt	6,5 asf alt	4,0 Pie triș	1,6 Tra ta me nt	180 00, 0 Asf alt	6,0 Asf alt	150 00, 0 Asf alt	
						To tal 120 07, 1		To tal 160 00, 0				200 0,0 Pie triș	304 0,0 Pie triș	645 0,0 Tra ta me nt	
												To tal 204 00, 0	To tal 244 90, 0		

1. Calitate mediului și gestionarea surselor de poluare

Calitatea aerului

În rezultatul evaluării tendinței de modificare a calității aerului, bazate pe datele din ultimii 5 ani, s-a constatat că nivelul de poluare a aerului cu monoxid de carbon, dioxid de sulf, fenol, aldehydă formică s-a redus, iar cu suspensii solide s-a majorat. Poluarea atmosferei sub aspect meteorologic în raionul Anenii Noi este condiționată în special de depunerile și amestecul nocivelor de la mai multe surse de poluare. Nivelul înalt de poluare cu suspensii solide, monoxid de carbon, fenol și aldehydă este condiționat de curățirea insuficientă a străzilor localităților raionului, traficul tot mai intens al automobilelor, suprafețe afânate, neacoperirea cu iarbă a gazoanelor, starea deplorabilă a drumurilor[3].

Managementul deșeurilor solide

O problemă actuală de sănătate publică o constituie salubritatea localităților, sistemul de salubritate reprezintă un sistem de colectare, îndepărtare, inactivare și valorificare a deșeurilor solide și lichide din localitățile rurale și

urbane pentru menținerea stării sanitare adecvate a factorilor de mediu (apă, solul și aerul). La moment rămân a fi nesoluționate pe deplin și calitative aspectele de depozitare și utilizare a deșeurilor. Practic la nivel de raion nu există nici o gunoieră menajată și exploatarea în modul corespunzător, iar în unele cazuri deșeurile evacuate din raia localităților sunt aruncate în locuri neautorizate în acest sens, contribuind astfel la formarea multiplelor gunoierăstihinice. Situația creată indică asupra necesității implicării autorităților administrației publice locale de nivelul I în elaborarea și implementarea unui program complex de acțiuni de gestionare a deșeurilor solide și lichide.

Sursele importante de generare a deșeurilor sunt: agricultura, industria, activități social — economice. Deșeurile generate de activitățile acestor agenți economici sunt:

- depozitarea deșeurilor pe sol fără respectarea unor cerințe minime;
- evacuarea în cursurile de apă;
- arderea necontrolată a acestora.

Calitatea apelor

Monitorizarea calității apelor reprezintă activitatea de observații și măsurători standardizate și continue pe termen lung pentru cunoașterea și evaluarea parametrilor caracteristici ai apei în vederea gospodăririi acesteia și pentru a preconiza evoluția acesteia. Prin activitatea de monitoring a calității resurselor de apă se poate cunoaște permanent starea resurselor de apă, informații ce au o importanță deosebită. În orașul Anenii Noi există un sistem de alimentare cu apă de o lungime totală de 70 km de conducte, inclusiv 15 stații de pompare, 14 sonde arteziene, având o capacitate de 6000 m³/zi. Consumul specific mediu este de 88 l/p/zi, apanefacturată în sistem fiind de cca. 40%. Consumul energetic specific este de cca. 1,1 kWh/m³.

Sistemul de canalizare existent în orașul Anenii Noi constă dintr-o rețea de canalizare de o lungime totală de 35,9 km, inclusiv 5 stații de pompare și o stație de epurarea apelor uzate. Această stație are o capacitate de 7500 m³/zi din care doar 4,2% sunt utilizate. Unele segmente din sistemul de canalizare, inclusiv stațiile de pompare, au fost recent renovate, pe când stația de epurare rămâne în condiție deplorabilă. Consumul energetic specific al sistemului de canalizare în or. Anenii Noi este de cca. 1,4 kWh/m³. Localitățile rurale nu dispun de sisteme centralizate de canalizare.

Tabelul 2: Datele regionale privind potențialul de apă a raionului Anenii Noi anul 2019

REGIONALE			DATELE
	URBAN	RURAL	TOTAL
Resursele apelor subterane aprobate			

Apăpotabilă [m³/zi]			172200
Apătehnică[m³/ zi]			8000
Graduldepolua re			scăzut
Infrastructurasistemelor de alimentare cu apă			
Numărul de sisteme de alimentare cu apăoperaționale	1	16	17
Ratadeacoperir e [%]	100	49	54
Capacitate de producțiea inst alațiilor de captare [m³/zi]	6500		
Infrastructurasistemelor de canalizareșiepurareaapeloruzate			
Numărul de sisteme de canalizare	1	7	8
Ratadeacoperir e [%]	55	10	15
Numărul de stații de epurare	1	3	4
Parteainstituționalășifinanciară			
Numărul de operatori de servicii	1		1
Tarifulmediupe ntruapă — populație [lei/ m³]	12,48		
Tarifulmediupe ntrucanalizare - populație [lei/ m³]	17,49		

La moment, serviciile de alimentare cu apă, canalizare și epurarea apelor uzate în or. Anenii Noi sunt prestate de Î.M. Apă-Canal Anenii Noi, pe când în localitățile rurale operarea și întreținerea sistemelor existente îi revine autorităților locale din localitățile respective și/sau asociațiilor de consumatori. Î.M. Apă-Canal Anenii Noi prezintă un potențial pentru extinderea serviciilor AAC asupra altor localități din raionul Anenii Noi. Dezvoltarea infrastructurii AAC și stimularea cooperării intercomunitare. Sporirea capacității instituționale ale operatorului din or. Anenii Noi pentru extinderea treptată a serviciilor AAC pentru localitățile vecine. Totodată, o mare provocare este stimularea consumatorilor prin politică tarifară, în scopul asigurării consumului minim de apă pentru menținerea serviciilor la un nivel sustenabil.

Obiective specifice:

- Plan de adaptare la schimbările climatice
- Îmbunătățirea managementului deșeurilor menajere
- Dezvoltarea zonelor de odihnă și agrement
- Îmbunătățirea eficienței energetice, utilizarea resurselor energetice regenerabile (biomasă, energie eoliană, solară, hidro și biogazul)
- Prevenirea fenomenelor erozionale
- Conștientizarea întregii comunități (populație și celelalte părți interesate) privind protecția mediului

Plan de acțiuni

Obiectiv specific	Măsurile generale	Rezultate	Indicatori	Surse de finanțare
Îmbunătățirea managementului deșeurilor menajere	— Amenajarea poligonului de acumulare și depozitare a deșeurilor. — Sortarea și prelucrarea deșeurilor	— raion curat; — Sistem eficient de salubritate	— Cca 88.000 locuitori vor beneficia de un mediu ecologic mai curat	— Bugetul local; — Bugetul raional; — Fonduri Naționale (FEN; ADRC); — Donatori

— Modernizarea sistemului de salubritate, dotarea întreprinderilor municipale cu tehnică specializată performantă	— Lucrul manual substituit prin cel mecanizat;	— 4 autospeciale procurate;	— Bugetul local; — Bugetul raional; — Fonduri Naționale (FEN; FNDR); — Donatori
— Lichidarea gunoștilor neautorizate	— Îmbunătățirea stării mediului	— Reducerea surselor de poluare a mediului — Număr redus de boli infecțioase. — Număr scăzut de câini vagabonzi	— Bugetul local; — Bugetul raional; — Fonduri Naționale (FEN; FNDR); — Donatori;

1. Cultură și turism

Cultură.

Infrastructura culturii din Raionul Anenii Noi este promovată de următoarele tipuri de instituții: 36 biblioteci, 4 muzee, 3 școli de învățământ artistic, 29 case și cămine de cultură. Toate instituțiile de cultură, precum și instituțiile direct subordonate Secției Cultură și Turism: Casa raională de cultură, Biblioteca publică raională și Organizația Concertistică Ansamblul de cântece și dansuri populare „Strămoșeasca”, metodologic se află în subordinea Secției Cultură și Turism a Consiliului Raional Anenii Noi și Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, iar administrativ APL de nivelul I.

Politicile de dezvoltare a domeniului culturii din raion sunt prevăzute în Planul de activitate al Secției Cultură și Turism pentru anul 2019.

Pentru revitalizarea patrimoniului cultural din raion, autoritățile publice locale în anul de raportare au alocat 2546,73 mii lei, inclusiv destinate reparațiilor curente în sumă de 334,03 mii lei și capitale în valoare de 2212, 7 mii lei; aparataj de sonorizare/ echipament tehnic 1143,2 mii lei, pentru procurarea costumelor populare- 159,3 mii lei.

Programele de dezvoltare culturală în teritoriul includ organizarea de manifestări culturale și participarea formațiilor artistice din diverse localități la concursurile și festivalurile raionale, naționale și internaționale.

Secția Cultură și Turism a Consiliului Raional Anenii Noi a stabilit relații de colaborare și parteneriate fructuoase cu Primăria comunei Erbiceni, jud. Iași/ România; Filarmonica Națională "Serghei Lunchevici"; Primăria Municipiului Vaslui; Centrul Județean de Conservare și Promovare a Culturii Tradiționale Vaslui; Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO; Comitetul Național Delfic; Conservatorul din orașul Harikov / Ucraina; Conservatorul Național din Republica Kîrgîstan, A.O Consiliul Național al șefilor direcțiilor/secțiilor culturale și oamenilor de cultură din Republica Moldova; Uniunea Muzicienilor RM; Asociația moldo-italiană de cultură și artă „AMICA” Italia; „Olympic Dream Foundation”, or. San-Francisco SUA; Asociația Culturală "STAR" jud. Piatra- Neamț/ România.

Activități culturale

Pe parcursul întregului an de activitate, Secția Cultură și Turism organizează și desfășoară pentru populația raionului Anenii Noi o gamă largă de manifestări culturale, artistice, festivaluri și concursuri, expoziții de artă. În anul de referință 2019, s-au efectuat peste 581 de manifestări culturale, cu o frecvență de 105,9 mii spectatori. Pe parcursul anilor se organizează o serie de acțiuni culturale- artistice, organizate de către instituțiile de cultură din raionul Anenii Noi precum:

- Festivitatea de premiere "Gala Laureatilor în domeniul culturii" ed. a X;
- Festivalul Internațional de muzică "Mărțișor" (nivel raional);
- Festivalul- concurs al cântecului patriotic «Cîntecele Credinței, Speranței și Iubirii»;
- Festivalul-concurs transfrontalier "Răsune fanfare, fără hotare", ed. VII;
- Festivalul-Concurs Internațional de artă vocală "Cântă Inima", ed. XXV;
- Festivalul Național de folclor "La Nistru, la mîrgioară", ed. XXV;
- Festivalul- concurs al cîntecului pascal "Osana Domnului", ed. XIII;
- Concurs raional "Două inimă poetice", ed. III;
- Festivalul tradițiilor și obiceiurilor de iarnă "Florile Dalbe", ed. XIII.

Cetățenii raionului Anenii Noi se implică activ în viața culturală prin manifestarea liberei creații, participarea la concursuri, festivaluri pentru artiști amatori, expunerea lucrărilor artistice în cadrul expozițiilor de artă, meșteșuguri populare, prin manifestări de agrement.

Raionul Anenii Noi dispune de un real potențial în domeniul tragerii de investiții, extinderii pe piață a produselor meșteșugărești, în susținerea creării și amenajării zonelor de interes turistic, promovarea și dezvoltarea industriilor culturale: concerte, expoziții, festivaluri.

Principalele probleme.

În urma analizei efectuate au fost evidențiate următoarele probleme care creează impedimente în dezvoltarea domeniului cultural. Aici pot fi menționate cele mai importante:

- Insuficiența personalului calificat; fluctuația mare a angajaților ;
- Optimizări frecvente, nejustificate a statelor de personal în domeniul culturii;
- Condițiile neadecvate de muncă (încăperile încălzite în perioade reci a anului) ;
- Lipsa unui Program de asigurare cu locuințe sociale a specialiștilor ;
- Lipsa unităților de transport pentru deplasare și delegare a colectivelor artistice de amatori, exponatelor meșterilor populari;
- Monitorizarea respectării legislației în protejarea patrimoniului, monitorizarea activității de cultură din teritoriu ;
- Lipsa unui sistem continuu de instruire a personalului la nivel național;
- Dotarea sub nivel a instituțiilor de cultură cu mobilier și echipament tehnic, instrumente muzicale și costume naționale ;
- Finanțe insuficiente pentru achizițiile de carte în bibliotecile publice ;
- Lipsa literaturii de specialitate în instituțiile de învățământ artistic ;
- Lipsa finanțelor pentru procurarea exponatelor în muzee.
- Lipsa unui fond local și național, necesar pentru întreținerea obiectelor din patrimoniu cultural;
- Lipsa literaturii metodice pentru casele de cultură din raion;
- Acțiuni ilegale, nejustificate de reorganizări întreprinse de factorii de decizie, fără consultări prealabile cu instituțiile de profil, specialiști în domeniu, sindicatului de ramură.
- Nerespectarea Legii 270/ 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar de către administrațiile publice locale.

Problemele enumerate se rasfrâng negativ la dezvoltarea domeniului, rezultat al lichidării organului ierarhic superior din componența Guvernului, Ministerul Culturii- instituție fundamentală care deține oportunitățile gestionării eficiente a domeniului culturii.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
-------------	--------------

Existențasistemuluiinstituționalizat de biblioteci, case șicămine de cultură, muzee, școli de artăîntoatelocalitățileraionului Prezențaobiectivelor de patrimoniu Obiectivereprezentative, favorabilepentruactivitățileștiințifice , educaționale, culturaleșituristice Organizareatradițională a festivalurilornaționaleșiinternaționale Numărul mare ale meșterilorpopulari Calitateaacțiunilor cultural Participarealocuitorilor la viața cultural a comunității. Existențarelațiilor de colaborareșiparteneriate cu instituțiile de culturășiformații de artiștiamatoricîțși cu Asociații cultural din România, Ucraina, Rusia, RepublicaKîrgîstan, Lituania, Belarusi, etc. Diversitateaserviciilor cultural oferitepopulației Existențaunuiansamblubogațși divers de bunuri cu valoare de patrimoniu cultural Conlucrareaintensă cu mass- media	Insuficiențaresurselorumanecalifica teîndomeniulculturii Fluctuațiapersonaluluiangajat Lipsaunuisisten de instruirecontinuuă a cadrelor din domeniulculturii Condiții de muncăneadecvate Lipsaunorlaboratoareșiateliere de restaurare – conservare Competențeinsuficiente, distinctive îndomeniile: management, dezvoltare, calitateaserviciilor, comercial etc. Bazatehnico-materialăesteinsuficientăpentru a creea un produs cultural de calitate Nu estesuficientsprijincomunitar Lipsapunctelor de comercializare a produselor de artășiarțizanat. Lipsafondurilor locale pentrudezvoltareasectorului cultural (stare avansată de degradare a uneimaripărți din caseleșicăminelelculturale)
Oportunități	Amenințări

Resursenaturaleunice	Cadrullegislativ imperfect referitor la cultură
Posibilități de integrareainstituțiilor de culturăînprocesul de modernizareșiinformatizare	Insuficiențaresurselorfinanciare
Interessporitfață de patrimoniu cultural și natural al raionului	Lipsacondițiiloradequate de lucrupentruangajații din domeniulculturii
ConectareaLegislațieiRepublicii Moldova la cerințelemoderneîndomeniu	Vîrstăînaintată a cadrelorinstituțiilor de cultură
Implicareainstituțiilor de culturăînproiecteculturalenaționale șiinternationale	Aplicareainsuficientă a noilortechnologiiinformaționale
Dezvoltareacontinuuă a turismuluiînraion	Lipsaviziunii de ansambluasupraviitoruluicaselor, căminelorculturale din teritoriu
Atragereatinereelorîndomeniulculturii	Bazatehnicomaterialăînvechită, uzată moral
	Migrareaoamenilor de creațiepestehotarelețării

Recomandări:

- Creareaunui Fond Investiționaldestinatpentru renovarea/ dotareaedificiilor de cultură din raion;
- Utilizareamaieeficientă a resurselor precum: noitalente, noipartneriate, noitehnologii;
- Susținereaîncontinuare a festivalurilor, concursurilor de creațieșiinterpretare la nivel local, zonal, naționalșiinternational;
- Susținereaunorproiecte de APL care vizeazăimplimentareapoliticilormoderne de dezvoltarea culturiiînraion;
- Atragereașimentîneratinerilorspecialiștiîncîmpulmuncii;
- Stimulareatinereilor cu performanțeîndomeniulculturii: alocareaburselor, susținereafinanciarăînorganizareadeplasărilorpestehotare, participare la festivaluri/ concursuriinternationale;
- Stimulareacomunicăriiinterculturaleprinturneeînaltețări, prinparticipareaartiștilor la evenimenteinternationale, precum șiprinturnee ale unorcolectiveartisticestrăine;
- Dezvoltareaculturiiîn plan local, ținândcont de specificulși de potențialulfiecăreicomunități;
- Păstrareaanortradițiiidentitare, protejareameșteșugurilorșiformelor de exprimareartistică;

- Reabilitarea monumentelor istorice, reinsertia lor în viața culturală a comunităților și utilizarea acestui potențial ca resursă importantă a turismului cultural;
- Includerea în traseele de turism cultural, alături de monumentele istorice, a zonelor cu bogate tradiții populare și producții artizanale;
- Asigurarea transparenței deciziilor luate de APL, discuții publice ale proiectelor culturale;
- Instruirea profesională continuă a angajaților în domeniul cultural, în domeniile marketingului cultural și al managementului de proiecte culturale, ceea ce are ca o premisă pentru revigorarea vieții culturale în comunitățile locale.
- Intensificarea schimbului intercultural între raionul Anenii Noi, localități similare din Republica Moldova și alte țări;
- Perfecționarea și instruirea continuă a cadrelor;
- Îmbunătățirea fondului de carte al bibliotecilor, în special a celor din mediul rural;
- Crearea unor posibilități reale și sensibilizare a populației, în special a tinerilor, privind importanța manifestărilor culturale pentru îmbogățirea potențialului individual și ridicarea nivelului cultural;
- Crearea unor spații pentru expoziții, prezentări de cărți și alte evenimente culturale în localitățile rurale din raion;
- Adaptarea unor centre de practicare a meșteșugurilor artistice printr-un program de identificare a micilor meserii și îndrumarea acestora spre a înființa micro — firme și asociații familiale;
- Educarea cititorului, promovarea interesului față de carte prin organizarea de lecturi cu public în școli, biblioteci și muzee;
- Asigurarea transparenței deciziilor luate de APL, discuții publice ale proiectelor culturale;
- Achiziționarea și aplicarea permanent a noilor tehnologii/programe informaționale;
- Susținerea tinerilor specialiști de la instituțiile de cultură, prin acordarea indemnizațiilor pentru spații locative și servicii comunale;

Obiectiv 1.

Dezvoltarea industriei culturale prin salvagardarea și promovarea patrimoniului cultural în toată diversitatea lui.

Programe	Proiecte	Indicator de monitorizare	Perioada de implementare	Sursa potențial de finanțare	Responsabil de execuție

Promovarea și încurajarea parteneriatelor și cooperării actorilor din sector	Dezvoltare a programelor interculturale comune cu raioanele publice / cu alte țări/ regiuni "înfrățite"	Nr. de programe în comun elaborate; Nr de vizite anuale efectuate.	2020- 2023	APL II, APL I, Partenerii străini	APL II, Partenerii străini
	Promovarea și identificarea parteneriatelor public - privat pentru susținerea instituțiilor culturale din raion	Nr. de programe în comun elaborate	2020-2023	APL I, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	Autoritățile administrative și publice locale
	Crearea parteneriatelor dintre Secția Cultură și Turism , APL I- APL II și diaspora moldovenească pentru promovarea produsului cultural peste hotarele țării	Nr de programe în comun elaborate.	2020- 2023	APL I, ONG Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Uniunea Mărilor Populare; Biroul pentru Relații cu Diaspora	Autoritățile administrative și publice locale

Obiectiv 2. Accesul populației la serviciile și produsul cultural în raionul Anenii Noi

Programe	Proiecte	Indicator de monitorizare	Perioada de implementare	Sursa potențial de finanțare	Responsa bile de execuție
Repararea și ajustarea infrastructurii culturale la condițiile moderne de funcționare	Reabilitarea și refuncționarea obiectivelor de patrimoniu	Lista edificiilor culturale reabilitate	2020- 2023	APL II, APL I	APL II, APL I
	Reparația instituțiilor de cultură din localitățile raionului		2020- 2023	APL II, APL I	APL II, APL I
	Crearea condițiilor de funcționare prin instalarea sistemelor de încălzire, conectare la apă, canalizare, servicii internet ale instituțiilor de cultură.	Edificiul cultural reabilitat	2020- 2023	APL II, APL I	APL II, APL I

Dotarea cu echipamente necesare (instrumente muzicale, aparatură sonoră, mobilier specific, adecvate serviciilor prestate, activităților desfășurate și categoriilor de utilizatori etc.) a instituțiilor de cultură din raion	Edificii dotate cu echipamente necesare pentru activitate	2020- 2023	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării APL II, APL I	APL II, APL I
Majorarea numărului de utilizatori de internet pentru dezvoltarea serviciilor culturale on-line.	Actualizarea informației; Nr. de vizualizări.	2020-2023		Secția Cultură și Turism

Perfecționarea managementului cultural din raion	Instruirea personalului din domeniul managementului cultural prin organizarea seminarelor de instruire /atelier de creație/ master-class.	Numărul de instruiți	2020- 2023	APL II, APL I	APL II
	Crearea și aplicarea programelor de instruire online pentru formarea continuă a personalului din domeniu	Program de instruire creat	2020- 2023	APL II	APL II
Popularizarea și promovarea patrimoniului cultural raional	Organizarea Zilei Naționale a Culturii pentru aprecierea așezărilor de cultură	Numărul de evenimente	2020- 2023	APL II, APL I	APL II, APL I

Implicarea populației șiturilor în procesul de protejare a patrimoniului cultural prin editarea unei publicații / broșure.	Nr. de participanți implicați	2020- 2023	APL II	APL II, APL I
Campanii de promovare privind patrimoniul cultural material/ material raional	Nr. de activități organizate	2020- 2023	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării Academia de Științe a Moldovei, APL II	
Elaborarea, publicarea materialelor promoționale, a spoturilor publicitare privind patrimoniul cultural raional	Nr. de materiale elaborate/ publicate/ difuzate	2020- 2023	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, APL II	

	Promovarea valorilor culturale în scopul educării și familiarizării generațiilor prin organizarea activităților culturale-artistice (sărbătorilor populare, spectacolelor...)	Nr. de activități organizate	2020- 2023	APL II, APL I	APL II, APL I
--	--	------------------------------	------------	---------------	---------------

Turismul.

Situația existentă

Raionul Anenii Noi dispune de un potențial turistic important, atractiv, dar acesta nu este valorificat pe deplin. Sunt puține la număr unitățile economice cu profil hotelier, practic sunt minime capacitățile de primire turistică cu funcțiuni de cazare. Potențialul natural, antropic și etnografic al raionului este format din:

Obiective de interes turistic	Complex turistic SRL Castel Mimi, s. Bulboacă
	Complexul memorial "Capul de Pod Șerpeni"
	Complex istoric Conacul "Dragă Lină Lină" (necesită restaurare)
	Cavoul, Pivnița și Izvorul "Dinastiei Leonardo" s. Speia / Întreprindere avitivicolă "Leonardo SA" din s. Speia
	Complex Monumental "Trei Meri" s. Mereni
	"Moara" a lui E. Rejep s. Mereni
	"Moara eoliană" s. Mereni (în proces de construcție)
	Fabrica de vinuri S.A "Dionysos- Mereni"
Muzee	Muzeul de Istorie și etnografie s. Gura- Bîcului
	Muzeul de Istorie și etnografie s. Mereni

	Muzeul de Istorie și etnografie s. Speia	
	Muzeul de Istorie și etnografie s. Hîrbovăț	
	Muzeul în aer liber dedicat victimelor deportărilor staliniste din s. Mereni (în proces de construcție)	
Structuri de cazare turistice colective	Complex hoteliere	Centru de agrement "Korona" Anenii Noi
		Centru de agrement "SV" Todirești
	Hotel "Lapopas" s. Bulboaca	
	Tabăra de vacanță pentru copii "Vișoara" s. Ciobanovca	
Rezervații peisajere	Rezervația naturală peisajeră: Pădurea Hîrbovăț	
	Meandru peisagistic unicat (cotitura r. Nistru) s. Speia	
	Rezervația naturală peisajere-Zona "La Zaizoc" s. Gura- Bîcului	
Odihnă și divertisment	Zonă de odihnă "Colina Mărului" s. Mereni	
	Pensiune turistică rurală s. Hîrbovăț (în perspectivă)	
Biserici- Monumente de arhitectură din raionul Anenii Noi	Biserica "Nașterea Maicii Domnului" (1849) , s. Cobusca Nouă	
	Biserica "Acoperământul Maicii Domnului" (1849) s. Cobusca Veche	
	Biserica "Sf. Arhangel Mihail și Gavriil" (1868), s. Bulboaca	
	Biserica "Acoperământul Maicii Domnului" (sec. XIX), s. Delacău	
	Biserica "Sf. Gheorghe" (1804), s. Geamăna	
	Biserica "Sf. Dumitru", (1908-1911) s. Speia	
	Biserica "Sf. Arhangel Mihail și Gavriil", (1797) s. Mereni	
	Biserica " Sf. Nicolae" (1890) s. Gura- Bîcului	
	Biserica "Acoperământul Maicii Domnului" (sf. sec. XIX) s. Telița	
	Biserica " Sf. Nicolae" (1866) s. Hîrbovăț	

Monumente de importanță națională	Monumentul Domnitorului Ștefan cel Mare or. Anenii Noi (2006)
	Monumentul Poetului Mihai Eminescu or. Anenii Noi (1992)
	Muzeul memorial Karol al XII -lea s. Varnița

Dintre elementele majore ale atracțiilor turistice de menționate evenimentele și activitățile culturale de amploare care îmbină armonios creația populară, bucătăria tradițională, artameșteștesugăritului, precum: Festivalul Național de Folclor "La Nistru la Mărgioara"; Festivalul "Tîrgul cu bunătăți"; Festivalul transfrontalier "Răsune fanfare, fără hotare", Festivalul tradițiilor și obiceiurilor de iarnă "Florile Dalbe"; Festivalul Etniilor "Unitate prind diversitate" și altele.

În raionul Anenii Noi sunt dezvoltate preponderent rețelele de transport auto. Transportul auto îi revine cea mai mare parte a traficului de mărfuri și persoane. Serviciile de transport auto sunt prestate de Gara Auto Anenii Noi și alți agenți economici privați.

În prezent raionul Anenii Noi nu dispune de un cadru de planificare și promovare a turismului. În acest context, menționăm lipsa unei strategii speciale de dezvoltare a turismului la nivel raional.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
-------------	--------------

Existența unui sir de obiective turistice natural, arheologice, religioase și culturale Existența structurilor de cazare Posibilitatea dezvoltării diferitelor tipuri de turism cultural, religios, ecologic, rural, de afaceri Apropierea de municipiul Chișinău	Servicii turistice insuficiente Valorificarea și promovarea insuficientă a potențialului turistic Stare degradată a infrastructurii de acces la obiective turistice Stare degradată a monumentelor Insuficiența de pregătire a personalului din domeniul serviciilor turistice Lipsa utilităților în mediul rural Lipsa funcției de responsabil pentru sectorul turism în cadrul Consiliului Raional. Număr mic de agenții de turism Lipsa spațiilor amenajate pentru comercializarea produselor de artizanat.
Oportunități	Amenințări
Posibilitatea includerii obiectivelor turistice și a unităților de deservire turistică în programul traseelor turistice regionale, naționale și internaționale Existența proiectelor de asistență externă pentru dezvoltare a turismului Aplicarea la programele transfrontaliere în domeniul turismului Elaborarea și implementarea strategiilor de dezvoltare a turismului Diversificarea instrumentelor de informare și promovare turistică Numărul mare de evenimente de atracție turistică: cultural-artistice, de agrement...	Infrastructura slab dezvoltată la obiectivele turistice de interes național și internațional Insuficiența resurselor financiare pentru acțiuni de promovare a domeniului: expoziții, material promoțional, susținere financiară a proiectelor din domeniu Nu există personal instruit în domeniul acordării serviciilor turistice Insuficientă colaborare dintre APL I ȘI APL II în scopul promovării unor obiective turistice importante Gradul scăzut de interes a populației locale pentru dezvoltarea turismului în teritoriu

Principalele probleme

- Promovarea insuficientă a potențialului turistic local
- Lipsa unor structuri la nivel raional și local specializate în promovarea și dezvoltarea turismului
- Instituționalizarea la nivel raional și local a pozițiilor de specialiști în promovarea și dezvoltarea turismului
- Lipsa cadrelor instruite în domeniul promovării și dezvoltării turismului
- Lipsa unei structuri de școlarizare și instruire continuă în domeniul turismului
- Investițiile reduse în domeniul turismului
- Valorificarea insuficientă a potențialului turistic local
- Diversificarea redusă a ofertelor turistice.

Recomandări

- Implicarea agenților economici în dezvoltarea serviciilor de turism, reclamă și promovarea acestora
- Identificarea patrimoniului cultural din raion și promovarea acestuia prin intermediul pliantelor, CD-urilor, hărților turistice și altor materiale publicitare
- Restaurarea și amenajarea obiectelor istorice cu potențial turistic
- Elaborarea și implementarea strategiei de dezvoltare a turismului în raionul Anenii Noi
- Identificarea oportunităților unor investiții publice directe pentru restaurarea și ameliorarea de atracție turistică cu grad ridicat de importanță
- Diversificarea ofertelor turistice cu noi posibilități de agrement și recreere
- Elaborarea și diseminarea hărților turistice și a ghidurilor turistice raionale
- Extinderea cooperării în domeniul turismului cu alte raioane ale Republicii și înfrățirea acestora în ramura de turism
- Organizarea școlilor de vară, iarnă precum și a seminarelor de instruire în domeniul promovării și dezvoltării turismului
- Crearea unei rețele de gospodărie țărănești, care să fie încadrate în itinerarele turismului rural, pentru a crea elementele necesare de infrastructură turistică în spațiul rural al raionului.

Obiectiv 1. Îmbunătățirea serviciilor turistice din raionul Anenii Noi

Programe	Proiecte	Perioada de implementare	Sursa potențială de finanțare	Responsabil de execuție
----------	----------	--------------------------	-------------------------------	-------------------------

Diversificarea portofoliului de produse turistice	Integrarea turismului rural, de afaceri, rural, religios și de excursii în trasee turistice existente	2020- 2023	APL I, APL II	APL I, APL II
	Dezvoltarea rețelelor de biciclete, hipism și drumuri ca mijloc de vizitare a zonelor turistice	2020- 2023	APL, Agenții economice	APL, Agenții economice
	Organizarea concursurilor, festivalurilor și a manifestărilor social- culturale locale, regionale, naționale și internationale	2020- 2023	APL, Agenții economice	APL
	Instituționalizarea la nivel de APL raională și locală a pozițiilor de specialiști în dezvoltarea și promovarea turismului	2020- 2021	APL	APL

	Crearea la nivelul de APL raionalășilocală astructurilor specializateînde dezvoltarea și promovareaturismului	2020- 2021	APL	APL
	Stimulareașicreșterea participării comunităților locale la dezvoltareaturismului rural prin dezvoltarea infrastructurii locale, înființareape nsiunilor rurale și dezvoltarea agroturismului	2020- 2023	APL, Agenții economici	APL, Agenții economici
Instruireașicalificarea personalului în	Organizarea cursurilor de instruirepentru agenții economice specializați în domeniul managementului turistic	2020- 2023	APL, Agenții economici	APL, Agenții economici
domeniul turismului	Organizarea schimbului de practiciși a vizitelor de studiu în localitățile înfrățite de peste hotare	2020- 2023	APL, Agenții economici	APL, Agenții economici

Îmbunătățirea stărilor fizice a obiectelor de destinație turistică	Inventariere a principalelor resurse turistice, expertiza / evaluarea tehnică a obiectelor turistice existente și elaborarea propunerilor de dezvoltare a acestora	2020- 2021	APL	APL
	Promovarea parteneriatelor public- privat cu scopul reabilitării obiectelor turistice	2020- 2023	APL, Agenții economici	APL, Agenții economici
	Reabilitarea obiectelor de destinație turistică	2020- 2023	APL, Agenții economici	APL, Agenții economici
Promovarea turismului	Dezvoltarea elementelor brandului turistic raional	2020- 2023	APL, Agenții economici	APL, Agenții economici
	Promovarea patrimoniului cultural al raionului prin intermediul platformelor, CD-urilor, hărților turistice, ghidurilor și altor materiale publicitare	2020- 2023	APL, Agenții economici	APL, Agenții economici

	Dezvoltareap ortofoliului de evenimenteși manifestări culturalartist icedinraion	2020- 2023	APL	APL
--	--	------------	-----	-----

Obiectiv 2. Sporireanumărului de turiștiînraionulAneniiNoi

Programe	Proiecte	Perioadadei mplimentar e	Sursapoten țialădefinan țare	Responsabi ldeexecuție
Dezvoltareai nfrastructurii de suportturistic	Amplasareai ndicatorilor de circulație cu indicarealoc ațiilorșiobiec telorturistice	2020- 2023	APL	APL
	Creareaunor zone de agrementturi sticînaprope reaobiectelor de destinațietur istică	2020- 2023	APL, Agenții economici	APL, Agenții economici
	Amplasareap anourilorinfo rmativeturist ice	2020- 2023	APL	APL
	Includereainf ormațieidesp redestinațiile turistice pe portalurile din Republica Moldova și de pestehotare	2020- 2023	APL, Agenții economici	APL, Agenții economici

	Crearea unui Centru de Comercializare a produselor de artizanat a meșterilor din raion	2020- 2021	APL	APL
	Reabilitarea și reorganizarea capacităților hoteliere din raion	2020- 2023	APL, Agenții economici	APL, Agenții economici

Ocrotirea sănătății

Centrul de Sănătate Anenii Noi: servicii medicale de calitate

În raionul **Anenii Noi** **Asistența Medicală Primară** e prestată de **9** IMSP CS autonome și un CS privat.

Centrul de Sănătate Anenii Noi, format din:

1) Secție Medicină de Familie; Centrul de Sănătate Prietenos a Tinerilor (se ocupă cu măsurile de profilaxie, și prevenție primară pentru părinți, tineri cu accent pe grupele de adolescenți în stare de vulnerabilitate și de risc în special pentru tinerii din mediu rural); Centrul Comunitar de Sănătate Mintală (care oferă persoanelor cu problemă de sănătate mintală asistență medicală consultativă, de evaluare, prevenire și depistare precoce, reabilitare psihologică).

2) Centrul de Sănătate Țințăreni;

3) Centrul de Sănătate Speia;

4) Centrul de Sănătate Hîrbovăț;

5) Centrul de Sănătate Mereni;

6) Centrul de Sănătate Floreni;

7) Centrul de Sănătate Roșcani;

8) Centrul de Sănătate Varnița;

9) Centrul de Sănătate Bulboacă; Centrul de Sănătate Privat „Medeferend” - P. Ruseni.

Asistența medicală primară (AMP) e prestată de 45 medici de familie, ce deservesc 44 localități rurale și 1 oraș

Activitatea Instituțiilor Medico Sanitare Primare din raionul Anenii Noi în anii de referință a fost îndreptată spre realizarea principalelor obiective:

Organizarea și acordarea asistenței medicale calitative populației cu sporirea accesibilității și calității serviciilor primare de sănătate și gradului de satisfacție a pacienților, cu accent pe profilaxie, crearea condițiilor favorabile de activitate a lucrătorilor medicali, gestionarea eficientă a resurselor financiare, colaborarea cu Administrația Publică Locală și cu toate structurile sistemului de sănătate subordonate.

Raionul Anenii Noi **în anul 2019** deservește total populație **94 636** inclusiv Transnistria **10861** populație. Total populația pe raionul Anenii Noi **83 775**, dintre care copii **0-18 ani - 16124**, **maturi — 67 651**. Creșterea populației în lista medicilor de familie se face în baza înregistrării pacienților din stînga Nistrului.

Scopul principal al Instituțiilor de asistență medicală primară este ameliorarea sănătății populației prin dezvoltarea și fortificarea a medicinei de familie cu accentuare prioritară pe măsurile de prevenire a bolilor populației.

Rolul Asistenței Medicale Primare :

Ø Asigură asistență medicală de prim contact

Ø Asigură asistența urgențelor medicale

Ø Seleționează cazurile pe care MF le poate îngriji singur sau care trebuie trimise la specialiști de profil sau internați

Ø Asigură continuitatea asistenței medicale

Ø Supraveghează starea de sănătate a populației

Ø Efectuează prevenția bolilor.

Instituțiile de asistență medicală primară, indiferent de forma juridică de organizare, sunt parte componentă a Nomenclatorului instituțiilor de asistență

medicală primară, care se aprobă de Ministerul Sănătății în modul stabilit.

Instituțiile de asistență medicală primară furnizează servicii medicale primare către pacienții înscrși pe listă proprie, în baza cererii depuse conform principiului de liberă alegere, indiferent de statutul persoanei (asigurată sau neasigurată), inclusiv din alte instituții în caz de urgențe medico-chirurgicale, sau alte situații justificate din punct de vedere medical.

Instituțiile medico-sanitare de asistență medicală primară oferă servicii medicale primare de bază, precum și servicii medicale extinse sau servicii medicale adiționale.

Servicii medicale primare de bază sunt acele servicii, definitorii pentru domeniul de competență al asistenței medicale primare, conform profesiogramelor medicului de familie, care pot fi oferite de toți medicii de familie, în cadrul consultației medicale.

Serviciile medicale primare de bază:

1) intervenții de primă necesitate în urgențele medico-chirurgicale, inclusiv la domiciliu;

2) servicii medicale preventive, precum:
școlarizare a populației în vederea promovării modului sănătos de viață, realizarea programului de imunizare, depistarea activă a persoanelor cu risc sporit de îmbolnăvire pentru afecțiuni selecționate conform dovezilor științifice, supravegherea medicală activă la adulți și copii asimptomatici cu risc normal sau ridicat, pe grupe de vârstă și sex;

3) monitorizare a bolilor cronice, care cuprinde:
supraveghere medicală activă pentru cele mai frecvente boli cronice, inițierea și menținerea tratamentului de susținere, asigurarea evaluărilor periodice clinico-instrumentale, de laborator și consultativ- specializate;

4) servicii medicale de consultanță pentru gravide, copii, adolescenți, vorstnici, persoane social-vulnerabile, persoane cu handicap și bolnavi terminali;

5) planificare familială;

6) supraveghere a gravidelor, lăuzelor, copiilor;

7) unele proceduri de mică chirurgie;

8) servicii medico-sociale: îngrijiri medicale la domiciliu, îngrijiri paliative în fază terminală, în cadrul echipei multidisciplinare, conform actelor normative în vigoare.

Probleme existente:

- A scăzut numărul de vizitatori la medical de familie la un locuitor 2018 – 2,7 , 2019 — 2,5.
- Cerșterea morbidității prin boli cardio-vasculare.
- A scăzut numărul populației examinate profilactic 2018 – 83,3% , 2019 – 78,7%.

Soluționarea problemelor

- Schimbarea concepției – axarea pe profilaxie dar nu pe tratament.

- Rotația asistenților la cabinetul de triaj și creșterea calității serviciilor acestuia.
- Respectarea de medic și pacienți a principiului programării din timp.
- Respectarea PCI și Protocoloalelor standartizate.
- Creșterea devotamentului medicilor în îndeplinirea profesiei de medic.
- Lichidarea obiectivelor și neajunsurilor depistate de Consiliul Calității.
- Lucru în echipă pentru obținerea indicatorilor buni în sănătate și creșterea imaginii instituției.
- Schimbarea modalității de salarizare a medicului – după lucru real în deplină stare de sănătate a populației din teritoriul deservit, dar nu după numărul de populație înregistrate la medical de familie.

Soluționarea problemelor

- **Respectarea legii cu privire la asigurarea cu spațiu locative a tinerilor specialiști.**
- Creșterea duratei pe termen de 1 an a stagiului practice medicina de familie al studenților din an VI și a rezidenților medici de familie an III.
- Elaborarea unei strategii din partea Guvernului pentru atragerea tinerilor specialiști în spațiul rural:
- Credite fără dobândă;
- Salariu garantat de guvern la valoarea a 2 coșuri minime de consum lunar timp de 3 ani;
- Scutirea de impozite pe 3 ani;
- Crearea fondului republican pentru construcția de spații locative în sectorul rural pentru tinerii specialiști;
- Menținerea posibilității achitării studiilor de perfecționare a medicilor de către angajator;
- Motivarea medicilor după principiul calității populației deservite.

Analiza SWOT

Puncte tari	Oportunități
--------------------	---------------------

1. În CS există număr suficient de asistenți medicali 2. În CS activează medici calificați, uniți și optimiști. 3. Există o conlucrare colegială între sectoarele - Spitalicesc, AMU, CSP. 4. Centrul de Sănătate de niv. I 5. Dotare corespunzătoare a laboratorului de analiză medicală 6. Activează Centru Prietenos al tinerelor, Cabinetul Modul sănătos de viață, cabinetul de planificare a familiei. 7. Sistem mixt de salarizare	1. Relații bune cu Ministerul Sănătății, CNAM, Ministerul Protecției Sociale, cu Organismele Publice locale. 2. Integrarea în UE prin creșterea competențelor, a calității actului medical și a posibilităților de dezvoltare. 3. Accesarea unor finanțări neram burabile. 4. Dezvoltarea sistemului informațional unic și a cartelei electronice. 5. Crearea condițiilor bune de lucru echipei medicului.
Puncte slabe	Amenințări
1. Deficitul de medici de familie în sectorul rural. 2. Lipsa motivației pentru medical de familie în sectorul rural. 3. Lipsa reacției adecvate din partea APL în mersul reformelor Ministerului Sănătății. 4. Lipsa unui sistem informațional integrat care să interconecteze toate serviciile medicale. 5. 60% de medici de familie în vîrstă pensionară. 6. Teamă medicilor prezenți și ripostarea în implementarea noilor reforme.	1. Instabilitate politică-legislativă 2. Tendința migrării corpului medical către țările UE cu standarde de viață ridicate. 3. Sate fără medic de familie și asistenți medicali. 4. Creșterea prevalenței patologiei or cornice. 5. Scăderea speranței la viață. 6. Creșterea incidenței și prevalenței în TBC.

Obiectivele strategice

Obiectivul strategic 1. - Furnizarea unei îngrijiri de bună calitate a pacienților

- Planificarea, extinderea și organizarea serviciilor în conformitate cu standardele europene, asigurându-ne că serviciile medicale primare:
- Au o bază materială;
- Răspund la schimbarea metodelor clinice;
- Sunt susținute de un personal calificat adecvat.
 - Continuarea extinderii procesului de feedback cu pacienții.
 - Asigurarea că procesul de acreditare determină îmbunătățiri ale serviciilor.

Obiectivul strategic 2. - Accese eficiente la servicii medicale

2.1 Îmbunătățirea procesului de planificare a serviciilor.

2.2 Accese eficiente, conform normelor europene, ale bolnavilor operați și neoperați, deșeurilor și cadrelor medicale.

2.3 Dezvoltarea unui serviciu de informații și recepție pentru pacienți online.

2.4 Publicarea informațiilor pentru pacienți în pregătirea lor pentru timpul ce îl vor petrece în vizita la medicul de familie.

2.5 Creșterea calității măsurilor de îngrijire paliative cu scopul de a asigura o abordare „standardizată” bazată pe cele mai bune rezultate practice, aplicate în tratamentul pacienților.

Obiectivul strategic 3. - Identificarea problemelor de sănătate a pacienților,

dezvoltării și organizării serviciilor în dezvoltarea și organizarea serviciilor prestate de medicină primară.

3.1 Analizarea stării sănătății în fiecare sat, cu crearea unui plan de redresare pe priorități - Maladiile Cardio - Vasculare, Diabet Zaharat, Tuberculoză pulmonară etc.

3.2 Crearea planurilor și propunerilor de dezvoltare a serviciilor, pentru a ne asigura că sunt bazate pe necesitățile reale.

3.3 Întărirea rolului de promovare a sănătății în cadrul comunității, prin participarea la programe ale APL, Asistență socială pentru promovarea sănătății.

Obiectivul strategic 4. - Dezvoltarea capacității Centrului de Sănătate de a permite accesul la servicii de calitate tuturor pacienților, într-un mediu îngrijit și sigur.

- Sporirea și continuarea implementării noilor standarde de igienă și curățenie, (atât în interior cât și în exteriorul acesteia) inclusive în bunătățile necesare ale mediului fizic și ale mentalității din cadrul CS.

- Subliniereanecesităților de creștere a numărului locurilor de instruire pentru a neasigura că dispunem de personal suficient pentru extinderile planificate.

Obiectivul strategic 5. — Furnizarea unei game cuprinzătoare de servicii la standardele europene ale medicinei primare.

- Creșterea numărului de programări pentru consultații;
- Îmbunătățirea serviciilor de diagnostic/tratament/profilaxie a pacienților;
- Continuarea dezvoltării abordării îngrijirii inter-disciplinare;
- Aprovizionare ritmică cu medicamente și materiale sanitare;
- Menținerea și perfectarea serviciului de îngrijire paliativă la domiciliu.

Obiectivul strategic 6. — Creșterea recunoașterii Centrului de Sanătate la nivel raional, prin realizarea unor centre de excelență

- Trebuie să implementăm unele măsuri chirurgicale-ginecologice ce se efectuează actual în secția consultativă.
- Creșterea capacității pentru urgențe-hemostaze mecanice printr-o saturare;
- Dezvoltarea rolurilor sub-specializărilor pentru un interval mare de specializări pentru a răspunde necesităților tuturor pacienților, la nivel local;

Obiectivul strategic 7. — Promovarea CS în domeniul dezvoltării profesionale.

Recrutarea și păstrarea unui personal de cea mai bună calitate cu diverse specializări;

- Dezvoltarea și implementarea unei strategii de RU (resurse umane); — implicarea activă a medicilor în procesul de gestiune a instituției, crearea

posibilităților de perfecționare continuă a medicilor și chiar și a preabilității manageriale;

- Strategie de comunicare pentru a crea relații bune, comunicări autentice, înțelegerea nevoilor și a valorilor comune, devotament în rândul personalului;

Obiectivul strategic 8. — Creșterea numărului de servicii medicale acordate ambulator, la costuri mult diminuate.

Punem accent pe diversificarea și creșterea eficienței serviciilor medicale ambulator - chirurgie - suturare plăgilor superficiale, extragerea de corp străin din țesut subcutanat, excizia de polipi, nervi, veruce, întreruperea sarcinilor de termen scurt, etc.

- Utilizarea eficientă a spațiilor din ambulator - spațiul excedentar reprezintă o importantă sursă de venituri proprii.
- Preluarea pacienților operați de la Spitalul Raional pentru îngrijiri ulterioare.

Obiectivul strategic 9. — Promovarea serviciilor de sănătate printr-o politică adecvată de marketing (publicitate instituțională și profesională:

web, publicații de specialitate) accesul online a pacienților la serviciu în orice moment;

- pacienții apreciază mai mult relațiile cu medicul când acesta face efortul de a menține un contact permanent;

Obiectivul strategic 10. — Contribuții la politicile medicale și la dezvoltarea unor alianțe eficiente cu alte comunități furnizoare de servicii de sănătate

- Medicul de familie are potențialul de a juca un rol important pentru viitorul politicilor de sănătate și dezvoltarea serviciilor;
- Vom respecta îndrumarea Ministerului Sănătății pentru a poziționa medicul de familie în rolul de jucător de maximă importanță pentru serviciile de

sănătate,

- Dezvoltarea unor legături puternice a medicului de familie cu factorii de decizie din structurile de sănătate;
- Promovarea medicului ca personaj cheie în menținerea stabilității sistemului de sănătate.

IMSP Spitalul Raional Anenii Noi

În prezent IMSP SR Anenii Noi se confruntă cu lipsa utilajului medical de strictă necesitate: aparat Rentghen mobil, defibrilator, laparoscop, colonoscop, utilaj medical fizioterapeutic, monitoare pentru monitorizarea funcțiilor vitale, analizatoare biochimice, hematologice, imunologice, calculatoare în secțiile și subdiviziunile spitalului pentru medici. Din cauză a uzurii totale a sistemului subteran de încălzire, se înregistrează pierderi circa 50% a energiei termice și uzurii sistemului de apeduct și canalizare, ceea ce duce la necorespondența cerințelor fiziologice și normativelor naționale în saloane și edificiile spitalului necesând lucrări de reparație capitală.

Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
--------------------	---------------------

— CNAM – factor pozitiv de accesibilitate la servicii — Parteneriat bun cu comunitatea — Colaborarea intensă intersectorială cu APL “Serviciul de Asistență Socială”, cu structurile internaționale, existența proiectelor investiționale în sistemul de sănătate	— Infrastructura fizică slab dezvoltată cu dotare insuficientă a instituțiilor medicale cu utilaj modern, bază tehnico-materială depășită — Migrarea personalului calificat din sistem, motivare slabă a personalului — Lipsa unui sistem informațional integrat și unitar — Cunoștințe manageriale slabe ale șefilor de servicii, subdiviziuni — Sensibilitatea insuficientă a populației privind problemele de sănătate, atitudine neglijentă față de propria sănătate, incidență mare a bolilor transmisibile
Oportunități	Amenințări

— Strategii de dezvoltare a sistemului de sănătate din partegubernului — Cadrulnormativşilegislativînsănătateacvatcerințelorzelei — Accesibilitateaserviciilormedicale — Acoperireaasistențeimedicalecontinue — Profcșionalizmulînaltalspecialiștilor — Posibilitatea de atragere a finanțelorprinproiecte — Colaborareabunăintersectorialăîntre AMS, MedicinaPrimară, AMU, Centrul de Supraveghere a SănătățiiPublice, APL — Potențial-uman de calificareînaltă	— Înrautățireaindicatorilor de sănătate a populației — Posibilitățireduseînmotivareacadrelor, finanțareășirealizareainsuficientă a programelor de stat — Rezerveîncalitateaserviciilor de asistențamedicalăspitaliceascășispecializată de ambulatoriu — Cota înaltă a populațieiaflateînafaracadrului de asigurăriobligatorii de asistențamedicală
---	---

Plan de acțiuni

Activitățiprincipale	Buget
----------------------	-------

1. Izolare termică a pereților blocului principal a spitalului raional, reconstrucția acoperișului blocului secției consultative, blocului administrativ, construirea cazangeriei autonome pe gaze naturale (pentru blocul principal și secția consultativă, blocul maladii contagioase și spălătorie, pentru blocul alimentar și serviciu de sterilizare).	7,4 mil. lei
2. Schimbarea sistemului de canalizare în toate edificiile.	0,7 mil. lei
3. Organizarea și consolidarea laboratorului unic în componența spitalului raional.	0,5 mil. lei
4. Crearea unui sistem informațional medical integrat în cadrul spitalului cu achiziționarea tehnicii de calcul.	0,6 mil. lei
5. Organizarea serviciului de gestionare a deșeurilor toxice.	1,0 mil. lei
6. Organizarea serviciului de gestionare a deșeurilor medicale și a produselor biologice periculoase.	1,5 mil. lei
7. Reparații capitale și reconstrucții pereților și căilor de acces la blocul principal, secția bolii contagioase, morfopatologie, sterilizare, blocul alimentar, spălătorie.	1,2 mil. lei
8. Implementarea formei de instruire la distanță a specialiștilor.	0,1 mil. lei
9. Evaluarea și re acreditarea instituției.	0,5 mil. lei
10. Dotarea cu utilaj medical performant (Programa KUSANONE)	1,5 mil. lei
11. Schimbarea ascensorului la blocul principal	1,5 mil. lei
12. Reamplasarea secției de reanimare și anesteziologie la etajul II blocul principal.	0,5 mil. lei

13. Ultrasonograf (cardiac și vascular)	0,4 mil. lei
14. Reparația capital secțiaobstetricăși ginecologie (cofinanțareaFondatoruluiși jud. VasluiRomânia)	2,9 mil. lei
15. Achiziționareautilajului medical performant pentru laborator (sursefinanciareFondator)	1,379 mil. lei
16. Dotarea cu utilaj medical performant (Programa KUSANONE)	1,625 mil. lei
17. Dotarea cu utilaj medical performant (sursefinanciare CNAM)	1,869 mil. Lei
18. Termoizolaretermică a pereților blocului principal, planseului de pod blocul consultativ și administrativ, instalarea 3 cazane de gaz cazangeria autonomă) (cofinanțareaFondatorului cu AEE)	7,335 mil. lei
TOTAL	32,5 mil. lei
Posibili parteneri: — Ministerul Sănătății , — Muncii și Protecției Sociale — Ministerul Economiei	
Surse de finanțare: — Programele Naționale; — Fonduri externe; — Fonduri proprii	

Rezultate așteptate:

- Reducerea morbidității prin bolii transmisibile;
- Creșterea capacității sistemului de control al bolilor transmisibile;
- Îmbunătățirea stării de sănătate a populației;
- Asigurarea unui nivel optim al stării de sănătate a populației;
- Asigurarea unui nivel optim al stării de sănătate și al calității vieții populației din raionul Anenii Noi la toate etapele ciclului vieții;
- Îmbunătățirea controlului factorilor de risc comportamentali și de mediu, precum și depistarea precoce a bolilor;
- Îmbunătățirea managementului sistemului de sănătate.

Planul de acțiuni al Centrului Medicilor de Familie Anenii Noi
pentru 2020-2023

Nr.	Indicatorii	Unitatea de măsură	2019 efectiv	2020	2021	2022	2023
				planificat			
1	Centre medicilor de familie	—	—	—	—	—	—
2	Centre de sănătate	10	10	10	10	10	10
3	Oficii ale medicilor de familie	16	16	16	16	16	16
4	Oficii de Sănătate	10	10	10	10	10	10
5	Farmacii, total	1	1	1	1	1	1

6	Spitale, total	1	1	1	1	1	1
8	Proiecte investiționale						
	1. Reparația capitală exterioră			Fasada CS Anenii Noi	Acoperiș CS Anenii Noi	Izolarea termică CS Anenii Noi	Reparația capitală OMF Botnărești, Ciobanovca, Cobuscă Nouă.
	2. Reparația capitală interioară				Reparația capitală secției Medicilor de familie, 3 etaje	Reparația capitală secției Medicilor de familie, 3 etaje	
	3. Utilaj medical performant pentru laborator				Reamplasarea laboratorului în cincinta CS Anenii Noi		
	4. Utilaj medical cu dispozitive performante			Secția medicilor de familie	Secția medicilor de familie	Secția medicilor de familie	Secția medicilor de familie

Implementarea programelor naționale în medicină

Programul național de prevenire și control al bolilor cardiovasculare pentru anii 2014-2020

Obiectivul specific

-Reducerea riscului de apariție a bolilor cardiovasculare și sporirea ratei de depistare precoce a acestora.

-sporirea nivelului de cunoștințe în rândul populației generale privind factorii de risc și metodele de prevenire a maladiilor cardiovasculare cu circa 20% până în anul 2020;

-perfecționarea cu 80% a gradului de cunoștințe al personalului medical în domeniul prevenției primare, diagnosticului precoce și clinicii maladiilor cardiovasculare cu impact major asupra duratei vieții la adulți și la copii;

-creșterea ratei anuale de investigare a persoanelor adulte, depistate cu risc cardiovascular global înalt pentru depistare aprel clinică a aterosclerozei arterelor periferice, ținta fiind 100%)

— asigurarea depistării precoce a malformațiilor cardiace congenitale (antenatal, neonatal și în primul an de viață a copilului).

-sporirea compliancei pacienților la tratamentul combinat pentru profilaxia secundară și terțiară cardiovasculară până la 50%)

-desfășurarea serviciilor de îngrijiri paliative și nursing pentru 10% din pacienții cu insuficiență cardiacă avansată.

Programul național de prevenire și control al diabetului zaharat pentru anii 2017-2021

Planul de acțiuni privind implementarea acestuia

-Reducerea cu 10% a numărului de persoane cu risc înalt de dezvoltare a diabetului zaharat și diminuarea cu 5% a prevalenței diabetului zaharat către anul 2021

-Efectuarea activităților de prevenire a diabetului zaharat prin reducerea factorilor de risc comportamentali în populația generală în conformitate cu programul național în domeniul sănătății publice, precum: Programul național în domeniul alimentației și nutriției pentru anii 2014- 2020, Programul național privind controlul alcoolului pentru anii 2012-2020, Planul național de acțiuni pentru anii 2016-2020 privind implementarea Strategiei naționale de prevenire și control al bolilor netransmisibile pe anii 2012- 2020 și Programul național de promovare a sănătății pentru anii 2016- 2020)

-Sporirea depistării precoce a diabetului zaharat

-depistare precoce și combaterea factorilor de risc (FINDRISC, TOTG, intervenții scurte)

-Screeningul diabetului zaharat, testul oral de toleranță la glucoză (TOTG) la minimum 50% dintre persoanele cu risc înalt,-

-îmbunătățirea măsurilor de prevenire secundară a diabetului zaharat prin diagnosticare precoce a complicațiilor cronice,

stoparea progresiei acestor prin tratamente adecvate și oferirea metodelor de reabilitare (Testarea hemoglobinei glicolizate la 70% din pacienții cu diabet zaharat tratați cu insulină minimum de 2 ori pe an, Determinarea anuală a LDL-colesterolului .

-Efectuarea anuală a screeningului nefropatiei la 70% din populația cu diabet zaharat

-Efectuarea anuală a screeningului retinopatiei la 50% din populația cu diabet zaharat

Reducerea cu 10% a incidenței diabetului gestațional până în anul 2021

Programul național de control al cancerului pentru anii 2016-2025

Obiectivul general: Reducerea mortalității prin cancer cu 7% până în anul 2025.

Obiective specifice:

1. Reducerea cu 10% până în anul 2025 a incidenței tipurilor de cancer: pulmonar, de piele, stomac, ficat, prostată, colorectal, cervical și mamar, prin controlul factorilor de risc comportamentali (fumat, consum de alcool, alimentație, activitate fizică) și prin vaccinare.

2. Sporirea cu 25% a ratei de depistare precoce a cancerului (stadiile I și II) până în anul 2025.

3. Asigurarea accesului a cel puțin 80% din pacienții cu cancer la servicii calitative de diagnostic, tratament și îngrijire continuă până în anul 2025. Dezvoltarea serviciilor paliative și a celor de reabilitare și asigurarea accesului pacienților cu cancer la aceste servicii

Acțiuni:

Îmbunătățirea controlului principalilor factori de risc: implementarea a unor programe naționale privind controlul tutunului, consumul de alcool, în domeniul alimentației și nutriției

— Comunicarea, informarea și educarea publicului larg și a tuturor prestatorilor de servicii de sănătate privind măsurile de prevenire a cancerului

— Depistare precoce include acțiunile:

— Efectuarea screeningului pentru :cancerul cervical, cancerul colorectal, depistare precoce a cancerului mamar.

-Monitorizarea acoperirii vaccinării contra hepatitei B, papilloma virus (HPV)

Programul Național de control al tuberculozei pentru anii 2016-2020

—
Scopul este orientat spre reducerea poverii tuberculozei în Republica Moldova, raion inclusiv a tuberculozei rezistente la medicamente, prin asigurarea accesului universal la servicii de prevenire, diagnostic și tratament de calitate și aplicarea intervențiilor strategice centrate pe pacient.

—**Rezultatele așteptate:**

Reducerea: mortalității printre tuberculoză cu 35%; incidenței tuberculozei cu 25%; ponderii coinfecției TB/HIV printre cazurile de tuberculoză până la 5%; cheltuielilor cu 50% pentru familiile afectate și cauzate de tuberculoză.

-Atingerea: ratei de depistare de cel puțin 85% printre cazurile RR/MDR TB; ratei de succes a tratamentului de cel puțin 85% printre cazurile noi de tuberculoză pulmonară confirmate bacteriologic; ratei de succes a tratamentului de cel puțin 75% printre cazurile cu MDR TB.

Asigurarea: serviciilor integrate de asistență centrată pe pacient, inclusiv prin utilizarea abordărilor inovative cu scopul sporirii aderenței la tratament, implementării Planului de sustenabilitate, inclusiv consolidarea capacităților pentru managementul eficient al Programului

Programul național privind controlul tutunului pentru anii 2017-2021 și a Planului de acțiune pentru implementarea acestuia

Implementarea Programului până în anul 2021
prevăd realizarea următoarelor obiective:

-informarea și educarea populației în privința diferitor aspecte de sănătate, sociale și economice privind consumul de tutun, cu creșterea ponderii populației generale care posedă cunoștințe, până la 75%, a copiilor și tinerilor până la 95%, către anul 2021, comparativ cu anul 2016;

-reducerea morbidității și mortalității cauzate de fumat și de expunerea la fumul de țigară pentru toate grupurile de populație, prin menținerea respectării interdicțiilor privind fumatul în locurile publice și realizarea (până la 100%) a locurilor de muncă libere de fumat;

-identificarea precoce și cuprinderea în programe de consiliere până la 80%, către anul 2021, din populația fumătoare, precum și de tratament, la adresare, a persoanelor dependente de tutun;

-asigurarea respectării interdicțiilor privind accesul persoanelor până la 18 ani la produsele din tutun și produsele conexe;

dezvoltarea mecanismelor durabile pentru intervențiile de promovare a sănătății și dezvoltarea serviciilor de renunțare la fumat;

Acțiunile ce urmează a fi întreprinse

Educația, comunicarea, formarea și sensibilizarea opiniei publice. Această activitate include elaborarea și implementarea campaniilor de sensibilizare a populației țintă, elaborarea materialelor educaționale și a ghidurilor pentru educarea și instruirea cadrelor medicale și a altor actori implicați în implementarea activităților de prevenire a fumatului, în tratamentul dependenței de tutun și realizarea legislației care ar impune oferirea în mod gratuit a timpului de emisie radio și TV pentru prezentarea tuturor pericolelor cauzate de consumul de tutun și importanța controlului și supratutunului;

Rezultatele scontate către anul 2021 sînt:

- mortalitatea redusă prin cancer (orofaringeal, esofagului, plămînilor, laringeal, pancreatic);
- mortalitatea prematură redusă prin boli cardiovasculare (boli ischemice ale inimii, atac cerebral);
- morbiditatea redusă prin maladii pulmonare (astm bronșic, boală pulmonară cronică obstructivă);
- incidența redusă a malformațiilor (defecte vizuale);
- reducerea numărului de copii cu greutate mică la naștere;
- reducerea numărului de incendii și leziuni traumatice legate de consecințele consumului de tutun;
- stabilirea unui sistem funcțional de stat pentru monitorizarea consumului de tutun și a tendințelor privind bolile legate de tutun;
- cunoașterea riscurilor fumatului și a expunerii la fumul de tutun de către 95% din populație;
- asigurarea cu pînă la 100% a mediilor fără fumat la locurile de muncă;
- excluderea pînă la 100% a expunerii la fumul de tutun a angajaților la locul de muncă;
- armonizarea legislației naționale referitoare la controlul tutunului cu legislația UE și cu recomandările CCCT;
- reducerea, către anul 2021, a fumatului printre adulți și copii cu 5% comparativ cu anul 2015;
- cunoașterea consecințelor fumatului pentru sănătate și economie de către 90% din populație;
- oferirea serviciilor de consultanță și asistență persoanelor fumătoare de către centrele de sănătate;
- declararea școlilor și instituțiilor medicale drept medii fără fumat (100%) și excluderea expunerii la fumul de tutun a elevilor în mediul educațional (100%);

Programul național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2017-2021

Obiectivul general al Programului rezidă în reducerea în continuare a morbidității prin hepatite virale B, C și D acute, cronice și ciroze și minimizarea consecințelor socioeconomice.

Obiectivele specifice ale Programului:

- dezvoltarea serviciilor de diagnostic de laborator și de screening al hepatitelor virale B, C și D, precum și majorarea, până în anul 2021, a ratei de depistare precoce a persoanelor infectate cu virusurile nominalizate;

- reducerea cu 50%, până în anul 2021, a incidenței și prevalenței hepatitelor virale B, C și D acute și cronice și a cirozelor hepatice cauzate de virusurile nominalizate;

- asigurarea, până în anul 2021, a accesului a cel puțin 50% din pacienții cu hepatite virale B, C și D din Republica Moldova la servicii calitative de tratament și îngrijire continuă în baza implementării protocoalelor clinice naționale, a ghidurilor clinice internaționale;

- informarea continuă, până în anul 2021, cu ridicarea gradului de alertă a fiecărei persoane, în deosebi în rândul grupurilor cu risc sporit de infectare, și a comunității privind hepatite virale B, C și D;

- realizarea, în perioada anilor 2017-2021, a cercetărilor științifice și științifico-practice privind hepatite virale B, C și D, cu perfecționarea măsurilor de supraveghere și răspuns, pentru a reduce riscul de transmitere.

Acțiunile ce urmează de a fi interpretate

Obiectivul-dezvoltarea serviciilor de diagnostic de laborator și screeningul hepatitelor virale B, C și D, precum și majorarea, până în anul 2021, a ratei de depistare precoce, a persoanelor infectate cu virusurile nominalizate va fi realizat prin următoarele acțiuni:

testarea markerilor hepatitelor virale (AgHBs și Anti-HCV sau, dacă au fost anterior vaccinați contra HVB, a markerului anti-HBs (și anti-HCV), în cazul rezultatelor negative sau a titrului anti-HBs < 10 mUI/ml, se vaccinează conform schemelor recomandate în actualul Program) pentru diagnosticul de laborator precoce a următoarelor grupuri de risc (contactii din focarele de hepatite virale B, C și D acute și cronice, personalul medical, rezidenții și studenții, utilizatorii de droguri injectabile și intranazale, etc)

Obiectivul-Reducerea, până în anul 2021, cu 50% a incidenței și prevalenței hepatitelor virale B, C și D acute și cronice și cirozelor hepatice cauzate de virusurile nominalizate va fi realizat prin 2 subacțiuni:

profilaxia specifică a hepatitelor virale B, C și D:

-asigurareapersonalului din instituțiile medico-sanitare, inclusiv private, cu treiseturi de echipament de protecțiepersonală, conform specificuluiactivitățiiprofesionale (halate, ochelari, măști, mănuși, papucispeciali etc.) din resurselefinanciareproprie,

-respectarearegimulusanitaro-epidemiologic

-gestionareaașieliminareaîncondiții de siguranță a deșeurilormedicale,

-instruireapersonalului medical cu privire la respectareaprecauțiilor standard înscopulreduceriiriscului de contractare a hepatitelorvirale B, C și D;

-testareadonatorilor de fluidebiologice, utilizareahemotransfuziilor pe principiulargumentăriibazate pe dovezi;

profilaxiaspecifică a hepatiteivirale B

imunizareanou-născuților contra hepatiteivirale B înconformitate cu „CalendarulvaccinărilorobligatoriiînRepublica Moldova” al Programuluinațional de imunizări;

vaccinareaadulțilorprinadministrarea a trei doze cu intervalecorespunzătoare (0-1-6 luni). Persoaneleareactive (negative la markerul anti- HBs după 1-2 luni de la vaccinare) vor fi imunizaterепetatdupăalgoritmul — 0- 1-6 luni. Vaccinareapersoanelor din grupurile cu riscsporit de infectare se vaefectua conform algoritmului: 0-1-2-12 luni, din acesteafăcîndparte:

lucrătoriimedicaliși auxiliari ai instituțiilor medico-sanitareșimediciirezidenținevaccinați anterior;

persoaneleafleteîn contact (habitual și sexual) cu bolnavii de HVB acută, cronică, cirozăhepatică;

bolnavii cu afecțiunicronice care necesită multiple șifrecventeintervenții medicaleinvazive, inclusiv cu dereglărihepaticecronice care etiologic nu sîntcauzate de VHB, bolnavii cu HVC, hematologici, aflațiîntratament de hemodializă cu transplant de organe, luîndînconsiderarestadiulșigradul de compensare;bolnavii cu diabetzaharat cu vîrstapîna la 60 de ani;femeile de vîrstăfertilă 28-35 de ani nevaccinateanterior;persoanele care primesctratament contra infecțiilor cu transmiteresexuală, persoaneleinfectate cu HIV;persoaneleutilizatoare de droguriinjectabile;

Obiectivul„Asigurareaaccesului a cel puțin 50% din pacienții cu hepatitevirale B, C și D din Republica Moldova la serviciicalitative de tratamentsîngrijirecontinuăpînăînanul 2021 înbazaimplementăriiprotocoalelorclinice naționale, a ghidurilorclinice internațional” va fi realizatprinurmătoareleacțiuni:

-depistareaaactivășitratareabolnavilor cu hepatitevirale B, C și D acute, cronice, cirozehepaticeviraleși cancer hepatic primarînfocarele de

boală în grupele de risc de către medicii infecționiști, medicii de familie și epidemiologi;

-organizarea și asigurarea tratamentului bolnavilor cu hepatite virale B, C și D acute și cronice, ciroze hepatice virale în secțiile specializate, cu asigurarea regimului anti-epidemic în conformitate cu Protocoalele Clinice Naționale;

-tratarea anuală pacienților cu hepatite virale B, C și D acute, cronice și cu ciroze hepatice de etiologie nominalizată;

cu preparate antivirale (DAA — direct acting antivirals) în conformitate cu protocoalele clinice naționale;

-asigurarea tratamentului antiviral al hepatitelor virale B și C pentru pacienții cu coinfecții cu HVC/HIV și HIV/HVB;

-dispensarea convalescenților după hepatite B și C virale acute pentru monitorizarea stării de sănătate de către medicii infecționiști, cu luarea în evidență de către medicii de familie;

supravegherea persoanelor cu hepatite virale cronice și ciroze hepatice virale de către medicii infecționiști, gastroenterologi și hepatologi, cu luarea în evidență de către medicii de familie și examinarea de laborator pentru determinarea nivelului indicilor biochimici și markerilor specifici hepatitelor B, C și D în dinamică;

-asigurarea consilierii persoanelor cu hepatită virală B, C și D cu privire la co-factorii care pot accelera progresia bolii, riscul și căile de transmitere ulterioară și necesitatea supravegherii pe termen lung;

Obiectivul „Informarea continuă, până în anul 2021, cu ridicarea gradului de alertă a fiecărei persoane în ceea ce privește în rândul grupurilor cu risc sporit de infectare și a comunității privind hepatitele virale B, C și D” va fi realizat prin următoarele acțiuni:

-promovarea modului sănătos de viață, pentru a exclude transmiterea hepatitelor virale B, C și D pe cale sexuală (promovarea utilizării corecte și coerente a prezervativului), habituală și prin utilizarea de droguri injectabile;

-informarea populației prin intermediul mass-mediei, cu privire la evitarea folosirii în comuna obiectelor individuale (aparate de bărbierit, periute de dinți etc.);

-informarea populației despre consecințele grave ale coinfecției cu virusul HIV și promovarea profilaxiei specifice și nespecifice a hepatitelor virale printre persoanele infectate cu HIV;

-ridicarea nivelului de alertă a populației, în special prin intermediul Internetului, cu folosirea resurselor web naționale și internaționale;

-marcarea în fiecare an, la data de 28 iulie, a Zilei Mondiale a Hepatitei cu implicarea mijloacelor mass-media, comunităților și societății civile etc;

-instruirea personalului medical privind riscul infecțiilor profesionale, interpretarea semnificației markerilor serologici ai hepatitelor virale B, C și D și măsurile de combatere a acestora;

Programul național de imunizare pentru anii 2016-2020

Prevenirea bolilor infecțioase pe calea imunizării este cea mai eficientă contribuție în sănătatea publică. Imunizarea sistematică a populației facilitează micșorarea semnificativă a morbidității cu boli infecțioase, prevenite prin vaccinare, mortalității și invalidității în urma acestor maladii, precum și micșorarea semnificativă a daunelor sociale și economice cauzate de aceste maladii.

Prezentul Program are drept scop eliminarea sau reducerea morbidității, invalidității și mortalității prin asigurarea populației cu imunizări obligatorii, garantate de stat, contra tuberculozei, hepatitei virale B, poliomielitei, difteriei, tetanosului, tusei convulsive, rujeolei, oreionului, rubeolei, infecțiilor cu *Haemophilus influenzae* tip b, cu rotavirus, cu pneumococi, precum și prin imunizări suplimentare din indicații epidemice a contingentelor cu risc sporit privind îmbolnăvirea, răspândirea infecției și decesul.

Prezentul program se realizează de către serviciul de medicină preventivă în colaborare cu serviciul de asistență medicală primară.

Conducătorii instituțiilor de **asistență medicală primară** și medicii de familie sunt responsabili în mijlocul de planificarea, organizarea și prestarea serviciilor de imunizare populației conform Calendarului de vaccinare, coordonarea acestor activități cu structurile locale și ierarhice superioare interesate. Instituțiile de asistență medicală primară vor asigura implementarea următoarelor acțiuni:

— integrarea serviciilor de imunizare a populației în cadrul serviciilor de asistență medicală primară;

— crearea condițiilor, dotarea cu echipament și consumabile necesare pentru efectuarea imunizărilor;

— planificarea vaccinărilor, asigurarea accesului populației la servicii de imunizare și calități înalte a serviciilor de imunizare;

— planificarea și asigurarea imunizării personalului medical din instituție;

— instruirea personalului medical cu evaluarea cunoștințelor și deprinderilor practice;

— organizarea funcționării sistemului de evidență a populației și a vaccinărilor efectuate și de triere lunară a persoanelor care urmează a fi vaccinate

— stabilirea necesității, recepționarea vaccinurilor și materialelor pentru injectare de la Centrele de Sănătate Publică teritoriale, transportarea, păstrarea, mănuierea, administrarea corectă și monitorizarea utilizării stocurilor de vaccinuri și consumabile;

-respectarea condițiilor de transportare, păstrare și utilizare a vaccinurilor;

-depistarea, investigarea, izolarea, tratamentul bolnavilor cu infecții prevenibile prin vaccinare și efectuarea măsurilor anti-epidemice în focare, în comun cu serviciul de supraveghere de stat a sănătății publice;

— evidențierea, acordarea asistenței medicale și raportarea instituțiilor abilitate despre evenimentele medicale;

-notificarea cazurilor de boli prevenibile prin vaccinare în sistemul național de supraveghere epidemiologică și control al bolilor transmisibile și evenimentelor de sănătate publică;

— evaluarea anuală a necesităților și asigurarea cu formulare statistice de evidență și raportare a vaccinărilor;

— monitorizarea sistematică a cuprinderii cu vaccinare a populației eligibile, respectarea condițiilor „lanțului frig”, consumului de vaccinuri, apariția cazurilor de boli prevenibile și a altor indicatori de performanță din teritoriul deservit, evaluarea situațiilor de risc și prezentarea rapoartelor respective instanțelor superioare în modul stabilit;

— comunicarea cu populația despre beneficiile vaccinării și despre ordinele imunizării pentru fiecare persoană eligibilă;

-conlucrarea cu autoritățile administrației publice locale privind organizarea implementării Programului.

Instituțiile medico-sanitare de asistență medicală spitalicească vor

asigura implementarea următoarelor acțiuni:

1) crearea condițiilor, dotarea cu echipamente și consumabile necesare pentru efectuarea imunizărilor;

2) planificarea, efectuarea vaccinării în nou-născuților în maternități, personalului instituției conform Calendarului de vaccinare (anexă la prezentul Program) și prezentarea rapoartelor despre vaccinările efectuate;

3) stabilirea necesității, recepționarea vaccinului și materialelor pentru injectare de la Centrele de Sănătate Publică teritoriale, transportarea, păstrarea, mânăuirea, administrarea corectă și monitorizarea utilizării stocurilor de vaccinuri și consumabile

4) instruirea personalului medical în domeniul vaccinărilor și evaluarea cunoștințelor lui;

5) diagnosticarea, investigarea de laborator, izolarea, tratamentul bolnavilor cu infecții prevenibile prin vaccinare și participă la efectuarea măsurilor antiepidemice în focarele de boli contagioase, în comun cu serviciul de supraveghere de stat în sănătate publică;

Centrele de Sănătate Publică teritoriale vor fi responsabile pentru efectuarea următoarelor activități:

1) elaborarea programelor teritoriale de imunizare și monitorizarea implementării în colaborare cu conducătorii instituțiilor medico-sanitare și

autoritățile administrației publice locale;

2) elaborarea planurilor de vaccinare teritoriale, recepționarea și distribuirea la timp a vaccinurilor și consumabilelor necesare pentru imunizări;

3) monitorizarea atingerii obiectivelor prezentului Program și a altor indicatori de performanță la nivel de teritoriu administrativ și instituție medicală, evaluarea situațiilor de risc;

4) instruirea personalului medical privind practicile de imunizare;

5) atestarea cunoștințelor personalului medical în domeniul imunizărilor autorizarea instituțiilor care prestează servicii de imunizare;

6) supervizarea instituțiilor medico-sanitare din teritoriul deservit, acordarea ajutorului metodic și practic necesar;

7) recepționarea trimestrială a vaccinurilor și materialelor pentru injectare de la depozitul național, transportarea, stocarea, păstrarea în condiții

adevate și distribuirea lor lunară în instituțiile medico-sanitare, monitorizarea sistematică a utilizării;

8) realizarea controlului periodic al respectării condițiilor de transportare, păstrare și administrare a vaccinurilor, a calendarului de vaccinări,

verificarea și efectuarea vaccinărilor și cuprinderii cu vaccinări în instituțiile medico-sanitare publice și private;

9) exercitarea supravegherii epidemiologice a bolilor prevenibile prin vaccinare, evaluarea situațiilor de risc, organizarea și realizarea măsurilor

antiepidemice la înregistrarea cazurilor de îmbolnăvire și reacții adverse la administrarea vaccinurilor;

10) organizarea activităților de comunicare și promovare a cunoștințelor populației privind beneficiile imunizărilor;

11) conlucrarea cu autoritățile administrației publice locale privind organizarea și controlul implementării Programului.

Autoritățile administrației publice locale asigură:

1) aprobarea programelor teritoriale de imunizări, efectuează monitorizarea realizărilor;

2) suport instituțiilor medico-sanitare publice și Centrelor de Sănătate Publică în organizarea și efectuarea măsurilor de mobilizare a populației și instituțiilor subordonate în realizarea prezentului Program;

3) acordarea suportului în mijlocul IMSP de asistență medicală primară și spitalicească pentru crearea condițiilor de efectuare a vaccinărilor, inclusive întreținerea localului, asigurarea cu echipament pentru păstrarea vaccinurilor, legături telefonice, înlăturarea înofensivă a deșeurilor ascuțite și tăioase, provenite în urma procesului de vaccinare și susținerea mesajelor de comunicare și mobilizare socială adresate populației.

Instituțiile de învățământ în contextul partajării angajamentului privind imunizările, precum și asigurării condițiilor sigure din punct de vedere epidemiologic de educație și instruire:

1) oferă suport în organizarea imunizării copiilor preșcolari, elevilor, studenților și angajaților acestor instituții în caz de efectuare a unor campanii de imunizări în masă din indicații epidemice;

2) contribuie la informarea corectă a cadrului didactic și discipolilor privind eficiența, beneficiile și necesitatea imunizărilor;

3) cooperează cu instituțiile medicale pentru admiterea în instituții de educație și instruire doar a persoanelor vaccinate, conform prezentului Program, excepție servind unele stări medicale rare, care urmează a fi constatate de medicul de familie;

4) participă la elaborarea materialelor educaționale pentru copii, adolescenți și tineri în domeniul promovării beneficiilor imunizării.

Rezultatele scontate așcolilor și grădinițelor

Programul reprezintă o viziune pe termen de 5 ani, care tinde spre menținerea și îmbunătățirea situației epidemiologice favorabile prin bolile infecțioase. Accesul universal la vaccinări gratuite, garantate de stat, cu acoperire vaccinală a cel puțin 95% din populație la vârstele țintă la nivel național, vaccinare a tuturor persoanelor care nu au contraindicații medicale și contingentelor de risc, realizarea acțiunilor de susținere financiară,

materială și operaționale, prevăzute în Program, vor asigura:

1) menținerea statutului Republicii Moldova ca țară liberă de poliomielită, rujeolă, rubeolă, rubeolă congenitală, difterie;

- menținerea la nivel de unități a cazurilor de tetanos în populația generală și de tuberculoză generalizată la copii; reducerea incidenței prin tuse convulsivă și prin oreion – sub 2 cazuri la 100 mii populație;

- reducerea a morbidității și mortalității prin infecția cu rotavirusuri, meningite septice și pneumonii, cauzate de infecțiile cu Haemophilus influenza tip b și Streptococcus pneumoniae la copii cu vârsta sub 5 ani.

- Asigurarea cu apă potabilă ce corespunde cerințelor a școlilor și grădinițelor

— Reparația blocurilor sanitare a școlilor și grădinițelor

— Extinderea s/ bolii infecțioase (pacienții au nevoie de saloane individuale)

Impactul Planului de dezvoltare asupra domeniului ocrotirii sănătății:

1. Atragerea resurselor umane noi în acordarea asistenței medicale
2. Oferirea spațiului de trai cu condiții hoteliere tinerilor specialiști
3. Punerea accentului pe pacient
4. Creșterea speranței de viață la media țărilor europene
5. Creșterea indicatorilor de sănătate
6. Orientarea personalului medical spre condiții europene de activitate cu acordarea serviciilor calitative populației
7. Dezvoltare durabilă a instituțiilor din domeniul sănătății din raionul Anenii Noi
8. **Tineret și sport**

Domeniul Tineret

Serviciile pentru tineri

În raionul Anenii Noi funcționează un Centru raional de tineret, un centru de tineret la Varnița, un club al tinerilor la Mereni și un centru de tineret regional la Speia.

Probleme identificate de tineri

Gradul scăzut de implicare și participare a tinerilor reprezintă o problemă semnificativă. Această categorie de tineri pasivi este supusă riscului de eșec pe piața muncii, șomajului, excluziunii sociale și migrației.

Cele mai stringente probleme care îi vizează în mod direct au fost identificate și formulate de către tineri, după cum urmează:

- gradul scăzut de participare și indiferența tinerilor;
- situația economică precară;
- accesul limitat la educație și instruire;
- parteneriatele slab dezvoltate dintre tineri și instituțiile publice;
- migrația sporită a tinerilor;
- societatea coruptă;

Viziunea strategică

Sectorul de tineret este consolidat și recunoscut ca un domeniu important în dezvoltarea și prosperarea Republicii Moldova, prin intermediul căruia se asigură valorificarea potențialului maxim al tuturor tinerilor și îmbunătățirea calității vieții lor.

Priorități strategice. Obiective și rezultate așteptate

În scopul atingerii viziunii strategice propuse, au fost identificate patru direcții prioritare de intervenție:

Obiectivul general 1. Creșterea nivelului de implicare a tinerilor în procesul de consolidare a democrației participative.

Subprioritatea 1.1. Activismul civic al tinerilor
--

Obiectivul specific 1.1. Sporirea, până la finele anului 2023, cu cel puțin 80% a nivelului de activism civic al tinerilor din raion, inclusiv în rândul tinerilor cu oportunități reduse

Rezultatele așteptate

- Cel puțin 50% din tineri asociați și activ implicați în structuri formale și neformale.
- Activitate de voluntariat consolidată printr-o infrastructură dezvoltată, accesibilă tuturor tinerilor și funcțională, recunoscută la nivel formal și practic.

- Gradul de participare a tinerilor, a organizațiilor de tineret, a grupurilor de inițiativă și a lucrătorilor de tineret la realizarea politicilor de tineret crescut.

Subprioritatea 1.2. Consiliile locale ale tinerilor

Obiectivul specific 1.2. Consolidarea, până în anul 2023, a consiliilor locale ale tinerilor prin sporirea cu 20% a numărului de tineri implicați în cel puțin 50% din unitățile teritorial-administrative de nivelul I.

Rezultatele așteptate

- Consiliile locale ale tinerilor ce activează în baza unui mecanism de reglementare și bună guvernare, avînd la bază un parteneriat consolidat cu autoritățile administrației publice locale.
- Pînă la finele anului 2023, rețeaua raională a consiliilor locale ale tinerilor funcționale în minim 50% din localitățile raionului.
- Consilii locale ale tinerilor ce dispun de instrumente de asigurare a durabilității financiare, inclusiv din partea raionului.
- Cel puțin 20% din tinerii cu vîrsta între 14 și 19 ani, inclusiv cei cu oportunități reduse, implicați în activitatea consiliilor locale ale tinerilor.

Subprioritatea 1.3. Informarea tinerilor

Obiectivul specific 1.3. Diversificarea metodelor și sporirea cu 80%, pînă la finele anului 2023, a accesului la informație a tinerilor, cu asigurarea securității în mediul on-line a acestora.

Rezultatele așteptate

- Pînă la finele anului 2023, accesul la informație corectă și sigură asigurat pentru cel puțin 50% din tineri.
- Pînă la finele anului 2023, cel puțin 70% din tineri sînt conștienți de riscurile mediului on-line.

Subprioritatea 1.4. Cooperarea internațională

Obiectivul specific 1.4. Consolidarea parteneriatelor cu structurile de tineret ale organizațiilor internaționale

Rezultatele așteptate

- Prezență a organizațiilor de tineret/grupurilor informale de tineret din raion în structurile europene de tineret încurajată și sporită.
- Colaborare extinsă și numărul de evenimente desfășurate anual în comun cu organizațiile internaționale și structurile de tineret din alte state.

Obiectivul general 2. Contribuirea la formareacunoștințelor, abilităților, deprinderilor, atitudinilorșicomportamentelornecesarepentruintegrareacâtmaireușită a tinerilorînsocietate, inclusiv a celor din grupul cu oportunitățireduse

Subprioritatea 2.1.Prestatorii de serviciiprietenoașetinerilor

Obiectivul specific 2.1. Asigurarea calității și eficienței serviciilor oferite tinerilor, astfel încât, până la finele anului 2023, acestea să fie accesibile pentru cel puțin 70% din tineri.

Rezultatele așteptate:

- Pînă la finele anului 2023, Consiliul raional Anenii Noi, în parteneriat cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, va asigura dotarea cu echipament a încă trei centre de tineret în raionul Anenii Noi
- Începînd cu anul 2020, servicii prietenoase tinerilor consolidate și extinse.

Subprioritatea 2.2. Servicii de promovare a modului de viață sănătos

Obiectivul specific 2.3. Intensificarea măsurilor de promovare a modului de viață sănătos în rîndul tinerilor, astfel încât, pînă în anul 2023,cel puțin 80% din numărul total de tineri să beneficieze de aceste măsuri.

Rezultatele așteptate

- Începînd cu anul 2020, măsuri de promovare a modului de viață sănătos în rîndul tinerilor intensificate.
- Începînd cu anul 2020, condiții optime pentru organizațiile de tineret în ceea ce privește monitorizarea politicilor de sănătate create.

Obiectivul general 3. Dezvoltarea oportunităților antreprenoriale și de angajare în rîndul tinerilor, în special al celor cu oportunități reduse

Subprioritatea 3.1. Abilitarea economică și antreprenoriatul în rîndul tinerilor

Obiectivul specific 3.1. Sporirea, pînă la finele anului 2023, cu cel puțin 10% a numărului tinerilor cu abilitați economice, în special al celor din mediul rural și din grupurile cu oportunități reduse

Rezultatele așteptate

- Pînă în anul 2023, ponderea tinerilor în rîndul antreprenorilor majorată cu 5 p.p.
- Cel puțin 15 afaceri durabile implementate anual prin intermediul programelor de abilitare economică.
- Creșterea anuală cu cel puțin 10% a bugetului alocat programului raional de susținere și promovare a inițiativelor de afaceri ale tinerilor din raionul Anenii Noi, avînd drept cifră inițială de referință suma alocată pentru anul 2020.

Subprioritatea 3.2. Internshipurile (stagiile)

Obiectivul specific 3.2. Creșterea, pînă la finele anului 2023, cu cel puțin 30% a numărului de beneficiari ai programelor de internship de lungă durată din sistemul învățării pe parcursul întregii vieți, sporind gradul de orientare profesională și de dezvoltare a competențelor acestora în raport cu necesitățile pieții muncii

Rezultatele așteptate

- Pînă la finele anului 2023, mecanism calitativ de realizare a internshipurilor de lungă durată (6-9 luni) pentru studenții din sistemul universitar și cel preuniversitar existent.
- Numărul tinerilor din sistemul preuniversitar și universitar care au realizat internshipuri naționale sau internaționale crescut, pînă la finele

anului 2023, cu cel puțin 30%, în baza cooperării dintre sistemul educațional, organizațiile de tineret și companii.

Obiectivul general 4. Dezvoltarea infrastructurii sectorului de tineret și a mecanismelor de suport în asigurarea calității lucrului de tineret

Subprioritatea 4.1. Sectorul asociativ de tineret

Obiectivul specific 4.1. Fortificarea capacităților, rolului și a percepției publice a sectorului asociativ de tineret pentru a răspunde eficient necesităților tinerilor.

Rezultatele așteptate

- Până la finele anului 2023, viabilitate financiară și durabilitate a activităților de tineret asigurate în cel puțin 50% din organizațiile de tineret.
- Până la finele anului 2020, cel puțin 50% din numărul organizațiilor de tineret sînt beneficiari ai programelor de finanțare ale Consiliului raional Anenii Noi și răspund calitativ la necesitățile tinerilor.
- Creșterea anuală cu cel puțin 10% a bugetului alocat susținerii și finanțării proiectelor și inițiativelor de tineret în raion, avînd drept cifră inițială de referință suma alocată pentru anul 2020.

Subprioritatea 4.2. Lucrătorul de tineret

Obiectivul specific 4.2. Crearea și dezvoltarea, pînă la finele anului 2023, a mecanismului instituțional pentru asigurarea calității și eficienței activității lucrătorului de tineret

Rezultatele așteptate

- 100% din lucrătorii de tineret sînt formați profesional anual și dispun de competențe în implementarea politicilor de tineret.

Subprioritatea 4.3. Educația nonformală

Obiectivul specific 4.3. Extinderea, pînă în anul 2023, a serviciilor de educație nonformală, astfel încât cel puțin 30% din tineri, inclusiv cu oportunități reduse, să poată participa la acestea.

Rezultatele așteptate

- Numărul tinerilor beneficiari ai serviciilor de educație nonformală de cel puțin 30%.
- Stimularea participării tinerilor în activități culturale, schimburi de experiență, activități sportive și educaționale, tabere, școli de instruire nonformală cu tineri din alte raioane și state.

ANALIZA SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
• Dorința tinerilor de a avea o ocupație • Capacitatea APL de nivelul I și II de a dezvolta sectorul de tineret • Existența Centrului de Tineret raional și a filialelor acestuia • Existența Consiliului Raional al Tinerilor • Servicii diversificate prestate beneficiarilor • Existența voluntarilor • Experiența în implementarea proiectelor internaționale	• Lipsa de implicare a tinerilor • Lipsa de solidaritate între tineri • Capacitate redusă de gestionare și analiză a informației • Distribuirea insuficientă a informației privind oportunitățile existente • Promovarea slabă a tineretului pe plan profesional • Educarea insuficientă a tinerilor • Insuficiența oportunităților de petrecere a timpului liber calitativ • Orientare profesională deficitară
OPORTUNITĂȚI	RISCURI

· Dezvoltarea programelor raionale de susținere a tinerilor · Implimentarea proiectelor cu finanțare locală și din exterior · Atragerea tinerilor în câmpul muncii · Deschiderea centrelor de tineret · Organizarea în fiecare localitate a cercurilor pe interese · Implicarea tinerilor în activități comunitare · Aplicarea la programe naționale și internaționale de mobilitate academică	· Migrația masivă a tinerilor · Natalitate scăzută · Lipsa finanțărilor sectorului de tineret · Schimbarea priorităților naționale · Morbiditate înaltă a tinerilor · Închiderea instituțiilor de învățământ · Situația politică precară · Cadru legal instabil
--	--

DOMENIUL SPORT

Scopul principal al planului de dezvoltare a culturii fizice și sportului în raionul Anenii Noi constă în crearea posibilităților pentru cetățeni de practicarea sistematică a activităților motrice, de formare a unui mod sănătos de viață, fapt ce va consolida noua imagine a raionului Anenii Noi în următorii 4 ani.

Obiectiv general: Dezvoltarea culturii fizice și sportului până în anul 2023 are ca obiectiv general ameliorarea calității vieții și bunăstării populației, consolidarea și dezvoltarea potențialului uman al raionului Anenii Noi.

În conformitate cu scopul formulat au fost elaborate **direcțiile prioritare** ale dezvoltării de lungă durată **sportului** în raionul Anenii Noi:

- crearea sistemului raional de funcționare a sportului, în conformitate cu cerințele de dezvoltare a societății contemporane;
- asigurarea normativ-juridică, tehnico-materială și financiară a activității de cultură fizică și sport, în concordanță cu necesitățile actuale ale domeniului;

- realizarea unui complex de măsuri de popularizare a modului sănătos de viață, de atragere a populației raionului Anenii Noi în practicarea activă a culturii fizice și sportului;
- modernizarea sistemului de educație fizică pentru diferite grupuri de vîrstă și categorii ale populației raionului Anenii Noi;
- ridicarea nivelului profesional al angajaților din sistemul culturii fizice și sportului din raion;
- asigurarea organizațională, administrativă, metodico-științifică, medicobiologică, precum și cu personal calificat, conform sarcinilor puse;
- sporirea eficacității procesului de pregătire a sportivilor la toate etapele antrenamentului multianual, inclusiv prin introducerea tehnologiilor inovatoare;
- extinderea spectrului de soluționare a sarcinilor educației fizice a tuturor păturilor populației RM prin aplicarea mijloacelor din cultura fizică adaptivă, de reabilitare, de recreere etc.

Reperele principale ale dezvoltării culturii fizice și sportului sunt următoarele:

- sporirea numărului cetățenilor care practică sistematic cultura fizică și sportul pînă la 30 la sută în anul 2023 din numărul total al populației raionului;
- sporirea numărului de elevi și de studenți care practică cultura fizică și sportul pînă la 60% din numărul total al acestei categorii de populație în anul 2023;
- sporirea numărului de cetățeni care practică sportul în instituții sportive specializate pînă la 30% din numărul total al sportivilor în anul 2023;
- sporirea numărului de persoane cu dizabilități, care practică cultura fizică adaptivă și sportul adaptiv din numărul total al acestei categorii a populației pînă la 20% în anul 2023;
- sporirea numărului specialiștilor calificați și a lucrătorilor în domeniul culturii fizice și sportului pînă la 30 persoane în anul 2023;
- sporirea nivelului de asigurare a populației cu edificii sportive pînă la 30% în anul 2023, ținînd seama de randamenturile;

Dotare tehnico-materială prognozată

Nr.d/o	Indicații	Unitatea de măsură	2019 efectiv	2020	2021	2022	2023
				Planificat			
1	Complexe sportive (stadioane cu capacități mai mare de 500 locuri)	un.	2	2	3	3	4

		pers.	500	500	700	700	1000
2	Terenu ri de fotbal	un.	25	25	28	30	30
		pers.	1600	1600	1600	1800	2000
3	Săli sportive amenaj ate	un.	28	28	29	29	30
		pers.	1600	1600	2000	2200	2500
4	Bazine	un.	—	—	—	—	1
		pers.	—	—	—	—	50
5	Terenu riminif otbal	un.	32	32	34	37	40
		pers.	600	600	800	900	1000
6	Terenu rifotbal(sintetic)	un.	—	—	1	1	1
		pers.	—	—	100	100	150
7	Alte obiecte(terenb aschet, handbal , volei)	un.	49	49	50	52	55
		pers.	500	500	600	650	800

ANALIZA SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
--------------------	---------------------

· Valorificarea domeniilor sportive tradiționale și cu rezultate performante · Valorificarea infrastructurii sportive existente · Existența unor evenimente sportive cu tradiție în raionul Anenii Noi, campionate, competiții la nivel raional și local · Posibilitatea practicării sporturilor, raportate la condițiile geografice ale raionului Anenii Noi · Posibilitatea practicării sporturilor pe apă (caiac, canoe) · Atitudine proactivă a Consiliului raional Anenii Noi și IP "Școală sportivă Anenii Noi" în dezvoltarea domeniului sportiv și sporirea finanțării pentru domeniul sportului	· Infrastructura sportivă deficitară în mediul rural · Nivel redus de conștientizare la nivelul populației în ceea ce privește importanța unui stil de viață activ și beneficiile activității fizice asupra sănătății · Existența unui număr limitat de specialiști din domenii conexe sportului care pot contribui la creșterea performanței · Oportunități limitate de practicare a sportului de către toate categoriile de populație (copii, tineri, vârstnici etc.) · Atragerea insuficientă de fonduri din sectorul privat spre sportul de masă și/sau de performanță · Acces deficitar al populației din mediul rural la facilitățile sportive deja existente
OPORTUNITĂȚI	RISURI

· Potențialul activității sportive de a îmbunătăți nivelul de sănătate publică atât la nivel fizic, cât și mental · Potențialul activității sportive de a preveni și reduce comportamentele anti-sociale, în special în rândul tinerilor · Disponibilitatea tinerilor de a-și schimba stilul de viață și a se orienta spre activitatea fizică · Existența unor canale și tehnologii eficiente de comunicare informal, care permit conectarea populației generale în număr mare la informațiile relevante în practicarea activității sportive · Scădere semnificativă a cheltuielilor pe sănătate, rezultat prin adoptarea unui stil de viață activ · Dezvoltarea bazei de selecție a sportivilor de înaltă performanță prin creșterea cantitativă/calitativă a resurselor umane și în infrastructură în mediul rural.	· Investiții insuficiente în infrastructura de sport din mediul rural · Degradarea bazei materiale sportive din mediul rural · Existența unui număr semnificativ de persoane în populația generală cu boli cardio-vasculare, obezitate și alte afecțiuni cronice ce duc la sedentarism · Educație deficitară în școală în domeniul sănătății publice (importanța exercițiului și sportului practicat frecvent pentru o viață sănătoasă) · Cheltuieli ridicate pe probleme de sănătate pentru cei care duc un stil de viață sedentar · Stagnarea/pierderea unor ramuri sportive datorită lipsei finanțării și măsurilor de motivare a resurselor umane calificate
--	---

• Asistență socială

Conform datelor Biroului Național de Statistică, populația stabilă în raionul Anenii Noi pentru anul 2019 este constituită din 82250 persoane, care locuiesc în 45 de localități, fiind deservite de către 45 de primării. Cu referire la situația privind numărul de persoane cu grad de dizabilitate, conform datelor colectate de la Casa Teritorială de Asigurări Sociale, în 2019 erau înregistrate 4506 persoane cu dizabilități.

Tabelul 1. Repartizarea după vîrstă (copii/adulți) și tip de dizabilitate [4] a persoanelor cu dizabilități din Anenii Noi

	2018	2019
--	------	------

	Diz- tate se vera	Diz- tate ac centu ata	Diz- tate medie	Numă r total	Diz- tate se vera	Diz- tate ac centu ata	Diz- tate medie	Numă r total
Număr de copii cu dezabi litate	142 (46,5%)	134 (44,3%)	31 (9,2%)	307	143 (44,1%)	189 (45,9%)	30 (10%)	362
Număr de adulți cu dezabi litate	678 (14%)	2903 (67%)	771 (19%)	4753	676 (14%)	2897 (67%)	1143 (19%)	4716
Număr total de perso ane cu dezabi litate	5060				5078			

În conformitate cu prevederile legale [5], persoanele cu dizabilități pot beneficia **prestațiilor sociale sau/si serviciilor sociale primare**, serviciilor sociale specializate și serviciilor sociale de specializare înaltă. Actualmente, în situația când prestațiile sociale și serviciile de specializare înaltă au acoperire financiară de la bugetul de stat, serviciile sociale primare și cele specializate sînt dezvoltate și finanțate de către Administrația Publică Locală. Direcția de asistență socială și protecției a familiei din Anenii Noi are rolul de prestator al serviciilor sociale primare și specializate iar misiunea angajaților este de a răspunde nevoilor și provocărilor sociale pentru grupurile în risc de vulnerabilitate, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități.

În raionul Anenii Noi activează cîteva servicii sociale specializate pentru persoane cu dizabilități, cele mai multe dintre ele fiind create din banii donatorilor din exterior în parteneriat cu ONG, ulterior APL preluînd finanțarea acestora: Echipă Mobilă, Casă Comunitară, două Centre de reabilitare sociomedicale (Puhăceni și Calfa), Centrul de Reabilitare și Integrare Socială („Nadejda”, Anenii Noi), un centru multifuncțional și serviciul de Asistență Parentală Profesională. Accesul la servicii a persoanelor este aprobat în cadrul comisiilor multidisciplinare.

Tabelul 2. Specialiști implicați și servicii sociale primare și specializate

pentru asistența persoanelor cu dizabilități în Anenii Noi

INDICATORI	2017	2018	2019
Număr de specialiști în cadrul DASPF Anenii Noi	14	14	15
Număr de asistenți sociali comunitari	33	33	33
Număr de lucrători sociali	45	51	53
Număr de asistenți parental profesioniști	7	7	6
Număr de asistenți/ plasament familial pentru adulți	—	—	—
Număr de asistenți personali	91	105	106
Număr de persoane care beneficiază de Serviciul de servicii sociale la domiciliu	361	376	353
Număr de persoane care beneficiază de serviciul Cantina de ajutor social	420	360	360
Număr de persoane care beneficiază de serviciul Asistență	0	32	31
Număr de persoane care beneficiază de serviciul Centrul social de zi (copii)	99	99	106

Număr de persoane care beneficiază de serviciul Echipament obila	40	50	50
Număr de persoane care beneficiază de serviciul Asistentă parentală profesionistă pentru copii cu dizabilități	5	5	4
Număr de persoane care beneficiază de serviciile centrelor de reabilitare socio-medicală	21	32	32
Număr de copii plasați la Centre de plasament temporar	24	22	54

Deși Consiliul raional Anenii Noi a manifestat deschidere și disponibilitate în soluționarea problemelor majore cu care se confruntă persoanele cu dezabilități dezvoltând noi servicii sociale, raportul dintre numărul/nevoile persoanelor cu dezabilități și numărul de specialiști/servicii sociale pentru această categorie de populație este insuficient pentru a acoperi numărul de solicitări care sunt înregistrate zilnic de către specialiștii DASPF. Astfel, participanții la focus-grup au menționat ca și problemă stringentă un nivel insuficient de informare cu privire la existența serviciilor sociale destinate persoanelor cu dezabilități (în special a celor dezvoltate în ultimii 3,4 ani) și condițiile de activitate ale acestora, criteriile de acordare a ajutoarelor materiale, ajutor social ș.a. Pentru majoritatea dificultăților de bază se referă la asigurarea materială și depășirea sărăciei în care trăiesc multe persoane cu dezabilități dar mai cu seamă familiile acestora. Totodată majoritatea persoanelor consideră ca dezvoltarea asistenței sociale pentru persoane cu dezabilități trebuie să urmărească extinderea dezvoltării serviciilor (mai cu seamă la nivel local/comunitar) de: asistență personală, servicii de consiliere psihologică/familială pentru depășirea diverselor probleme (pentru părinți, dar și copii/adulți cu dezabilități).

Aspectul financiar nefavorabil creat de ineficiența formulei de finanțare la nivel local cîștigă criză financiară la nivel de stat au un impact

negativasupra**procesului de dezinstituționalizare** a persoanelor din celeșaseinstituțierezidențialepentru persoane cu dezabilitățisubordonateMinisteruluiMunciișiProtecțieiSociale a Familieiunderămîn a fi plasate 31 persoane din raionulAneniiNoi.

În contextul implementării Convențiilor ONU cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități, una dintre prioritățile Ministerului Muncii și Protecției Sociale a Familiei este reorganizarea sistemului rezidențial pentru persoane cu dizabilități. În acest context, incluziunea socială pentru cele 37 de persoane din instituții rezidențiale este și pentru alte persoane cu dizabilități din raionul Râmnic a fi atât o prioritate, cât și o provocare pentru APL din raionul Anenii Noi.

O componentă foarte importantă a incluziunii sociale pentru persoanele cu dizabilități este **incluziunea în câmpul muncii**, acest drept fiind reglementat de Articolul 33 al Legii nr.60-XIX din 30.03.2012. Persoanele cu dizabilități pot accesa și serviciile Agenției Teritoriale pentru Ocuparea Forței de Muncă (ATO FM), inclusiv informare, consiliere profesională, mediere a muncii, orientare și formare profesională. În acest context, cifrele privind numărul persoanelor cu dizabilități care au accesat serviciile structurii teritoriale de ocupare a forței de muncă fiind foarte mici, cu toate că ATO FM înregistrează o dinamică pozitivă referitor la instruirea persoanelor cu dizabilități și identificarea posibilităților de angajare în câmpul muncii. În acest context, atât participanții de la focus - grupuri, cât membrii grupului de planificare strategică au menționat necesitatea elaborării unui mecanism de asistență pentru angajare în câmpul muncii pentru persoanele cu dizabilități.

Procesul de implementare a politicilor și cadrului normativ referitor la **educația incluzivă** în raionul Anenii Noi este încă în derulare. Suportul acordat unui elev cu Cerințe Educaționale Speciale (CES) se realizează prin intermediul Serviciului de Asistență Psihopedagogică care și-a început activitatea în 2013, a Comisiilor multidisciplinare intrașcolare care au rolul de elaborare și implementare a Planurilor Educaționale individualizate, prin angajarea Cadrelor didactice de Sprijin și crearea Centrelor de resurse la nivel de instituție de învățământ.

Tabelul 3. Situația privind accesul la educație a copiilor cu cerințe educaționale speciale și tipul de suport acordat

Acces la educație	2018	2019
Număr de copii cu CES evaluați de SAP	57	21
Număr de copii cu CES înscriși la ciclul preșcolar	31 (10 locomotor)	51 (9 locomotor)
Număr de copii cu CES înscriși la ciclul primar	39 (10 locomotor)	51 (12 locomotor)
Număr de copii cu CES înscriși la	28 (17 locomotor)	50 (12 locomotor)

Participarea la viața publică este un aspect al vieții apreciat ca fiind foarte important pentru toate persoanele, dar realizabil de cele mai multe ori pentru persoanele cu dezabilități din considerentul în accesibilități fizice a instituțiilor publice, nivel scăzut de informare cu referire la activitățile culturale realizate la nivel local/comunitar.

Toate persoanele cu dezabilități remarcă importanța și impactul pozitiv pe care îl au evenimentele culturale asupra vieții. Majoritatea persoanelor cu dezabilități consideră că accesibilitatea fizică a instituțiilor publice precum a celorlalte clădiri, dar și adaptarea necesară pentru persoane cu dezabilități senzoriale este problema de bază pentru participarea la viața comunității, viața publică precum și cea culturală.

Majoritatea persoanelor care au participat la focus-grupuri au menționat situații frecvente de discriminare a persoanelor cu dezabilități atât în baza încălcării mai multor drepturi, cât a accesului la informații cu privire la prevederile legislației în vigoare care asigură protecția socială a persoanelor cu dezabilități și accesarea serviciilor sociale dezvoltate la nivel local și național.

Problemele de bază în domeniul incluziunii sociale a persoanelor cu dezabilități

Susținerea financiară deficitară a familiilor cu persoane cu dezabilități. În pofida creșterii continue a cuantumului mediu al pensiei de dizabilitate și al altor prestații sociale, acestea nu garantează minimul necesar pentru asigurarea unui nivel de trai decent.

Acces limitat al persoanelor la serviciile sociale. În raionul Anenii Noi, necesitatea de servicii de suport pentru persoane cu dezabilități în comunitate este mult mai mare în raport cu serviciile oferite. De asemenea, este limitat accesul la informații cu privire la tipul de servicii care sunt prestate la nivel local, criteriile de eligibilitate pentru un anumit tip de serviciu.

Nivel înalt de discriminare al persoanelor cu dezabilități Acest fenomen este prezent în majoritatea domeniilor vieții și necesită mai multă atenție din partea autorităților publice locale, în special cu referință la accesibilitatea instituțiilor publice, informare corectă și mai multe posibilități de servicii sociale la nivel local/comunitar.

Dezvoltare insuficientă a serviciilor de educație incluzivă. O bună parte din copiii cu dezabilități nu au acces la serviciile educaționale școlare și preșcolare, de asemenea nu toți copiii incluși în școală au beneficiat de evaluarea Serviciului de Asistență Psihopedagogică. Doar într-o singură instituție de învățămînt există adaptări fizice.

Posibilități limitate de integrare socială a persoanelor cu dezabilități pe piața forței de muncă și asigurarea acestora cu servicii de orientare, de formare și de reabilitare profesională. Angajarea în câmpul muncii a persoanelor cu dezabilități este o practică foarte rară datorită mai multor dificultăți precum:

fenomenul discriminării, informare insuficientă a persoanelor cu dizabilități și a angajatorilor, lipsa continuității studiilor obținute precum și posibilități minime de reprofesionalizare sau dezvoltare a afacerilor

Mediul fizic/infrastructura socială nu sînt adaptate la necesitățile persoanelor cu dizabilități. Accesul la mediul informațional este foarte limitat. Deși Legea incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități garantează accesul liber al persoanelor cu dizabilități în blocurile de locuit, în obiectivele de menaj social și de producție, cele mai multe edificii, spre regret, continuă să fie construite fără adaptările arhitectonice de rigoare, fără a se aplica măsuri de sancționare a nerespectării standardelor tehnice. Condițiile (standardele) tehnice pentru construcțiile de acces sînt învechite. Mediul informațional, la fel, este lipsit de adaptările necesare persoanelor cu dizabilități, fapt ce îngreșează liberul acces la informație.

ANALIZA SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
--------------------	---------------------

- Poziția activă, angajată și deschisă a autorităților publice locale privind importanța implementării reformelor în domeniul incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități;
- Pașii concreți realizați de către autoritățile publice din Anenii Noi pentru implementarea reformelor de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități prin dezvoltarea serviciilor sociale noi, de suport care pot servi model de bună practică pentru altele.
- Sistemul serviciilor sociale este diversificat prin servicii de îngrijire la domiciliu, cantine de ajutor social, reabilitare balneo-sanatorială, asigurare cu mijloace ajutoare tehnice, asistență personală, servicii de plasament familial etc;
- Practici pozitive de dezvoltare a serviciilor de educație incluzivă a persoanelor cu dizabilități la nivel de raion;
- Înregistrarea cazurilor de succes de către Agenția Teritorială de Ocupare a Forței de Muncă privind identificarea posibilității de angajare în câmpul muncii pentru persoane cu dizabilități;
- Implicarea activă a autorităților locale pentru soluționarea cazurilor de protecție a persoanelor cu dizabilități pentru prevenirea plasamentului persoanelor în instituții rezidențiale psihoneurologice. Fiecare caz este minuțios analizat în cadrul comisiilor multidisciplinare pentru a fi

- Nu există o bază de date centralizată pentru evidențierea beneficiarilor sistemului de protecție socială. Nu se știe cu exactitate care este numărul de persoane cu dizabilități în Anenii Noi și tipurile de servicii sociale de care a beneficiat.
- Insuficiența și imposibilitatea serviciilor socio-medice de acoperire a nevoilor persoanelor cu dizabilități mintale;
- Rețeaua serviciilor medico-sociale de intervenție timpurie este slab dezvoltată, ceea ce nu permite efectuarea acțiunilor de prevenire și de minimalizare a consecințelor negative prin asigurarea unei asistențe psihomedico-sociale oportune și de calitate a timpului copiilor cu dizabilități, cât și familiilor acestora;
- Sistemul de instruire a copiilor cu dizabilități este încă segregat și nu asigură suficient educația incluzivă;
- Infrastructura serviciilor socio-medice pentru persoanele cu dizabilități activează preponderent după un model medical și nu corespunde principiilor de incluziune socială;
- Nu sînt adaptate clădirile de menaj socială, instituțiile publice, mijloacele de transport și accesul la ele în funcție de necesitățile persoanelor cu dizabilități;
- Resursele bugetului local sînt insuficiente pentru asigurarea necesităților de educație, de instruire, de asistență socială și medicală a persoanelor cu dizabilități;
- Mecanismul de procurare a serviciilor sociale este inactiv;
- Accesul la mass-media a persoanelor cu deficiențe de vedere și de auz este limitat;

Oportunități	Riscuri
• Republica Moldova a semnat documente internaționale care reglementează principiile fundamentale ale politicilor pentru protecția și incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități; • Disponibilitatea organismelor internaționale donatoare de a contribui la procesul de reformare în domeniul incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități; • Angajarea și gradul înalt de motivare a organizațiilor neguvernamentale de a participa la procesul de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități; Unificarea eforturilor prin stabilirea de parteneriate ONG - APL pentru îmbunătățirea calității vieții pentru grupurile defavorizate. • Politica de promovare și implicare a voluntariatului în procesul de incluziune socială a grupurilor defavorizate; • Actualul model de determinare a dizabilității și capacității de muncă subliniază necesitățile persoanelor cu dizabilități conform planului individualizat.	• Înțelegere insuficientă, de către unii actori implicați, a actualității, a scopurilor și a sarcinilor reformei. Abordarea este stereotipică, în anumite cercuri sociale, a persoanelor cu dizabilități, a problemelor cu care se confruntă, precum și a manierelor de soluționare a acestora; • Calitatea serviciilor sociale este negativ influențată de remunerare mică a angajaților din sistemul de protecție socială și lipsa unui mecanism pentru formarea continuă a acestora; • Cuantumul pensiei sau alocațiilor pentru dizabilitate nu asigură satisfacerea necesităților primare ale persoanelor cu dizabilități; • Mecanism inefficient de finanțare la nivel local, lipsa unor pârghii de redirectionare a finanțelor ca și efect al reorganizării instituțiilor rezidențiale mari; • Activism civic scăzut al populației favorizat de neîncrederea în forțele politice și de nivelul înalt de corupție în toate structurile de decizie. • Migrația populației active în alte state mai dezvoltate

• Învățămînt

ANALIZA SITUAȚIEI ACTUALE

Date generale: Numărul populației în raionul Anenii Noi este de 82259 locuitori, 26 de primării, în cadrul cărora sunt 45 localități. Reședința raionului este orașul Anenii Noi, cu o populație de 8409 mii locuitori.

Sistemul educațional al raionului este reprezentat de 31 instituții de învățământ preuniversitar: 8 licee, 1 școală primară – grădiniță, 1 școală primară, 21 gimnazii; 30 grădinițe, 1 Serviciul de Asistență Psihopedagogică, 1 instituție rezidențială, Centru de Creație al Copiilor „Ciocîrlia”, Școala de Sport Anenii Noi. Din numărul total al populației raionului Anenii Noi (82259) 12,56 % sunt implicați în procesul educațional în instituțiile de învățământ general din raion, constituind 10337 copii și elevi.

În sistemul educațional raional sunt: 966 cadre didactice și managerial, ceea ce constituie 1,17 % din populația raionului; administrativ-didactice - 109; manageri în învățământul secundar general - 78; învățământ complementar - 2; un director al instituției rezidențiale; manageri de grădinițe - 30.

Direcția Educație are misiunea de proiectare, organizare, coordonare, evaluare și monitorizare a funcționării sistemului de învățământ din raionul Anenii Noi, din perspectivă promovării politicii de stat în domeniul educației, elaborării și implementării politicilor educaționale locale, specific teritoriului administrat. În cadrul direcției activează 38 angajați care au atribuții ce țin de proiectare, organizare, coordonare, îndrumare metodologică, evaluare și monitorizare a funcționării sistemului de învățământ din raionul Anenii Noi, implementare a politicilor educaționale promovate de Ministerul Educației. În cadrul direcției mai activează Serviciul de Asistență Psihopedagogică, ce poartă responsabilitatea consilierii și asistenței psihopedagogice, precum și incluziune a copiilor cu CES. Pentru asigurarea funcționalității sistemului de învățământ DE dispune de patru unități de transport, care include serviciul

1. a) Indicator de bază: Resurse umane

Total cadre didactice (separat în două categorii:

pentru **Învățământul preșcolar - I** — 225 și pentru

Învățământul primar, gimnazial și liceal - II - 151 **învățământ primar și 364 - învățământ gimnazial-liceal)**

Inclusiv: — Cu grad didactic superior – 11

- Cu grad didactic unu – 87
- Cu grad didactic doi – 409
- Fără grad didactic – 284

- Tineri specialiști -18
- Cu vârstă peste pensionare la 01.09.2019 -147
- Alte categorii/nescialiști - 6

Prognoza atestării cadrelor didactice pentru perioada 2021-2023

Instituția	2021						2022						2023					
	Conferire			Confirmare			Conferire			Confirmare			Conferire			Confirmare		
	S	I	II	S	I	II	S	I	II	S	I	II	S	I	II	S	I	II
Înstituția "Andrei Straiș" Aneeni Noi	—	—	1	—	—	4	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	4	1

I P LT ”M ih ai E m in e s cu ” or. A n e nii N oi	—	—	3	—	3	5	—	1	—	—	1	12	—	—	—	—	1	6
I P LT ”A le x a n dr P u ș ki n” A n e ni i N oi						5			1	1	3	7					4	1

IÎ LT «I. C r e a n gă » H î r b o v ă ț	—	—	1	—	1	1	—	—	1	1	4	2	—	—	1	1	1	—
IÎ L LT "Ê m il N ic ul a" M e r e ni		3						1	1	1	1	2				1	4	3
IP LT "Ô li m p" P u h ă c e ni	—	1	1		2	2			1		1	2		2		1	5	2

[illegible]

I P G "Vi s e g r ad" C al fa			3						1					1	1		1	
I P G C o b u s ca N o uă				1					2		1	3						1
I P G C o b u s ca V e c he		1	1			4			1			3						1

I P G C io b a n o v ca						1		1	2			4		1	2			2
I P G "G ri g o re Vi e ru " C h et r o su	—	—	2	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	2
I P G C hi r ca			1			1			1		1	2						1

IP CEG imnaziul - Grădiniță „Luceafărul” Dela Cău	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	6	—	—	2	—	—	1
IP GFl oreni	0	0	2	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0	2	0	0	2	1
IP GG eamăna			1		2	1						2						1

IP G G u ra B îc ul ui	0	0	3	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
I P G M a xi m o v ca						2						0					3	
I P G- Gr M e r e nii N oi	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	5
I P G R o ș c a ni	—	—	2	—	—	4	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	2
I P G S p ei a	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	2	2	—	—	—	—	1	1

I P G S e r p e n i			1			2						.1						3
IP G i m n.- G r ăd . T el ița			4			1						4						2
I P G T o di r e ști		1				1		1		1				1				2

IP G i m n a z i u l "I o n C r e a n g ă " s. Ț î n ț ă r e n i	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4	—	2	—	—	—	—
I P G Z o l o t i e v c a	0	0	1	0	1	3	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1

IP Ș c o a l a p r i m a r ă - g r ă d i n i ț ă M e r e n i	—	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
IP Ș c o a l a P r i m a r ă H î b o v ă ț	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	1

Ș c o a l a - I n t e r n a t A u x i l i a r ă B u l b o a c a									1		1				1		1	
I P C C E C i o c a r l i a A n e n i i N o i				1	1	1			1				1	1	2			

I P Sc .S p. A n e nii N oi			3		1	5					1	2						1
---	--	--	---	--	---	---	--	--	--	--	---	---	--	--	--	--	--	---

1. b) indicator de bază: Acces/participare la educație tipurie-promovarea educării și a participării tuturilor copiilor la învățământul de masă.

În raionul Anenii Noi la 01.06.2020 sunt 5118 dintre care frecventează 3459 copii de vârstă preșcolară/ antepreșcolară.

Cuprinderea în învățământul preșcolar:

Anul de studii	Nr. total de localități în raion	Nr. total de IET	Nr de copii, pe vârste, în localitate și rata frecvenței								
			0-3 ani			3-5 ani			5-7 ani		
			Real existenți	Frecvența IET	Rata, %	Real existenți	Frecvența IET	Rata, %	Real existenți	Frecvența IET	Rata, %
2019-2020	45	31	1507	504	33,4 %	1692	1316	77,8 %	1919	1639	85,4 %

Lipsește instituțiile preșcolare în localitățile: Ochiul Roș; Mirnoe; Larga; Nicolaevca; Crețoaia; Ruseni; Socoleni; Berezchi; Florești; Albinița, Balmaz, Botnărești Noi, Calfa Nouă, Picus, Salcia, Teștița Nouă.

Numărul localităților fără IET, copii în ele:

Anul de studii	Nr. Localități fără IET	Nr. total de copii de 0-7 ani din localitățile fără IET, pe vârste		Nr. de copii care frecventează o IET în altă localitate			
	(nu au nici grupă pregătitoare)	Cu vârsta până la 3 ani	Cu vârsta 3-7 ani	0-3 ani	Rata, %	3-6(7) ani	Rata, %
2019-2020	17	113	216	32	22,4%	128	54,7%

PROBLEME GENERALE ALE SISTEMULUI EDUCAȚIONAL RAIONAL:

- Dificultatea asigurării accesului la educație de calitate în învățământul preșcolar, cauzată de insuficiența pedagogilor calificați în domeniu;
- Dificultatea asigurării accesului la educație preșcolară de calitate pentru copiii din localitățile în care nu sunt instituții preșcolare;
- Dificultatea prestării serviciilor educaționale de calitate în învățământul primar, gimnazial și liceal, cauzată de insuficiența cadrelor didactice la unele discipline școlare;
- Dificultatea implementării politicii de incluziune școlară, cauzată de reticența unor cadre didactice și părinți;
- Dezinteres și slabă implicare a părinților, a comunității, societății civile în activitatea instituțiilor educaționale;
- Acțiuni sporadice, nestructurate de parteneriat cu diferiți actori educaționali;
- Tendințele demografice indică la reducerea populației școlare, cu efecte imediate asupra instituțiilor de învățământ, fiind afectate, în temei, atât instituțiile de învățământ primar și gimnazial, cât și liceele din localitățile rurale;
- Migrația populației, ce produce sărăcirea localităților rurale de personalități interesate de educație, cultură generală;
- Prezența fenomenului de abandon și absenteism școlar;
- Scăderea motivației de învățare la elevi, cauzată de nerelevanța materiei de studiu, precum și de conservatorismul cadrelor didactice în aplicarea tehnologiilor moderne solicitate în predare;
- Imposibilitatea asigurării condițiilor de școală mai bună în instituțiile de circumscripție;
- Reticiența pedagogilor pentru aplicarea unor concursuri cu scop de formare, dezvoltare profesională, deținere a gradelor didactice unui superior;

- Imposibilitatea promovării profesiei didactice noii generații, cariera de pedagog fiind considerată neatractivă, nemotivantă.

VIZIUNE STRATEGICĂ A DEZVOLTĂRII SISTEMULUI EDUCAȚIONAL RAIONAL:

Educația prezintă domeniul prioritar al politicilor strategice de dezvoltare economică a raionului Anenii Noi, vizând acordarea sistemului educațional, la cerințele pieței forței de muncă, fapt, ce ne obligă să oferim:

- acces la studii;
- servicii educaționale de calitate;
- relevanță materiei de studiu pentru societate în condițiile de eficiență economică

3.1. b) MISIUNEA Direcției Educație Anenii Noi, instituțiilor educaționale din cadrul raionului, este de a asigura valorificarea potențialului fiecărei persoane, în vederea formării unei personalități integre, active, sociale și creative – factori principali ai dezvoltării umane și ai progresului social-economic al țării, ori calitatea vieții și competitivitatea economică depind de accesibilitatea, calitatea și relevanța educației.

**INFRASTRUCTURA ȘI
REȚEAUA INSTITUȚIILOR
DE ÎNVĂȚĂMÂNT
ȚINTA STRATEGICĂ:
CREAREA UNEI
INFRASTRUCTURI SI A REȚELEI
DE INSTITUȚII EDUCATIONALE,
DIMENSIONATĂ EFICIENT, ÎN
CONFORMITATE CU
TENDINȚELE DEMOGRAFICE,
SOCIALE ȘI
CORESPUNZĂTOARE
STANDARDELOR ACTUALE DE
CALITATE**

Obiectiv general:

-Creșterea eficienței gestionării banului public investit în educație, astfel încât resursele financiare să fie utilizate pentru a îmbunătăți rezultatele procesului educațional, inclusiv și a infrastructurii instituțiilor de învățământ, ce asigură un mediu prietenos celui ce învață;

RELAȚII CU COMUNITATEA

ȚINTA STRATEGICĂ:

CREAREA UNOR

PARTENERIATE SOCIALE

DURABILE, AXATE PE

BENEFICII COMUNE PE TERMEN LUNG;

Obiectiv general:

-Promovarea coeziunii sociale și cetățeniei active, implicarea parteneriatelor pentru educație;

-Creșterea gradului de motivare față de procesul educațional, angajamentul sporit pentru procesul de învățare, asumarea

conștientă a deciziilor și exersarea abilităților civice, implementarea

și evaluarea politicilor

educaționale

Acces la educației

Calitateaeducației

Relevanța educației

RESURSE UMANE

ȚINTA STRATEGICĂ:

**ÎMBUNĂTĂȚIREA
MANAGEMENTULUI
RESURSELOR ÎN
EDUCAȚIE,
DEZVOLTAREA,
SUSTINEREA ȘI
MOTIVAREA CADRELOR
DIDCATICE PENTRU
ASIGURAREA EDUCAȚIEI
DE CALITATE**

Obiectiv general :

Asigurarea cu cadre didactice
și manageriale profesioniste,
capabile să presteze servicii
educaționale de calitate și să
gestioneze eficient instituțiile
de învățământ.

CURRICULUM

ȚINTA STRATEGICĂ:

IMPLEMENTAREA

CURRICULUMULUI ȘCOLAR,

ASIGURÂND FORMAREA DE COMPETENȚE NECESARE PENTRU CREȘTERE ȘI DEZVOLTARE PERSONALĂ,

SOCIALĂ ȘI PROFESIONALĂ

PE PARCURSUL ÎNTREGII

VIETI

Obiectiv general:

Realizarea standardelor educaționale, implicând
metodologia didactică,
rezultând competențe, ce
devin criterii de evaluare și
indicatori de succes în toate
domeniile de activitate

Educația asigură relevanță pentru dezvoltarea și afirmarea personală,
socială și profesională a beneficiarilor procesului educațional. Curriculum
școlar relevant, racordat la cererea pieței muncii

Calitatea studiilor, profesionalismul pedagogilor, perfectarea mecanismului
de evaluare și certificare a rezultatelor învățării, compatibilizarea
structurală și calitativă a învățământului național cu spațiul european al
educației.

Sporirea accesului la educație de calitate pentru toți copiii și tinerii, prin asigurarea unui mediu școlar prietenos și protectiv și prin consultarea elevilor și părinților în procesul de luare a deciziilor.

Informație referitor la dezvoltarea infrastructurii și bazei materiale a instituțiilor de învățământ

pentru perioada 2021-2023

Instituția	2021	2022	2023
IPLT,,Alexandr Pușkin’’	Dotarea cabinetului de informatică 15 calculatoare (100000 lei) 3 proiectoare (25 050 lei) 3 ecrane (6000 lei)	5 calculatoare (32 500 lei) 3 proiectoare (25 050 lei) 3 ecrane (6000 lei)	
IÎ Liceul Teoretic „Emil Nicula” Mereni	5. Dotarea cabinetul de informatică, 12 calculatoare-120 000,00 lei 6.Dotarea a 3 cabinete școlare cu calculatoare-30000,00 lei		
IP Liceul Teoretic Olimp Puhăceni	Computere: 3 Dispozitive multifuncționale: imprimantă, scanner, copiator -3	Procurarea tehnicii de calcul pentru sala de informatică-computere , 120000,00 lei	

IP Gimnaziul Botnărești		Dotarea cu 10 calculatoare a instituției: 60000 lei	Procurarea a două table interactive: 60000 lei
IPG Cobusca Veche	2 proiectoare 16.000 lei 2 laptop 12.000 lei		
IPG Ciobanovca	Procurarea tablei interactive 40000 lei		
IPG,,Grigore Vișeu”s.Chetrosu			Procurarea echipamentului TIC(calculatoare) 25000 lei
IPGChirca	Procurarea a 10 calculatoare - 60 000 lei;		Procurarea tablei interactive - 40 000 lei;
IP CE Gimnaziul - Grădiniță ”Luceafărul” Delacău	Procurarea proiectoarelor în 5 cabinete școlare - 50 000 lei		
IPG Floreni	Procurarea a 5 calculatoare pentru sala de informatică - 50000 lei	Procurarea a 5 calculatoare pentru sala de informatică 50000 lei	
IPG Geamăna	Dotarea cabinetelor cu echipament TIC- 30000lei.		

IP GGuraBîcului	Zece calculatoare -60 mii lei	Tablă interactivă- 80 mii lei	
IPG Maximovca	Procurarea laptopurilor pentru cadrele didactice(15 bucăți). (75.000 lei		
IPG-Gr Merenii Noi	Procurarea tablelor interactive 4×40.000=160.0 00 lei		Procurarea laptopurilor 5x5000lei= 25000 lei
IPG Roșcani	Set pentru cabinetul de informatică, 11 computere (120000 lei)		
IPG Speia	Procurarea mijloacelor tehnice — 21000.0 lei	Procurarea mijloacelor tehnice — 21000,0 lei	Procurarea mijloacelor tehnice — 21000,0 lei
IP Gimnaziul- Grădiniță Telița		Televizor pentru sala de studii (6500 lei)	Televizoare pentru sala de studii (13000 lei)
IPG Todirești	Procurarea a 6 lap-topuri- 45000 lei Procurarea a 5 compiutere - 40000 lei		

IP Gimnaziul "Ion Creangă" s. Țîntăreni		1.Procurarea și instalarea în sala festivă (proiector+lăptop +internet) - 20 000 lei;	
IPG Zolotievca		Renovarea calculatoarelor 50000 lei	
Școala - Internat Auxiliară Bulboaca			
IPCCE Ciocârlia	Procurarea a 2 calculatoare, ecran si proiectorului 35 000		

**Informație referitor la asigurarea didactică și dotarea bibliotecilor
pentru perioada 2021-2023**

Instituția	2021	2022	2023
IPG Ciobanovca	Procurarea tablei interactive 40000 lei		Dotarea cu tehnică de calcul a bibliotecii școlare 20000 lei
IPG Floreni			Dotarea bibliotecii (sala de lectură) cu tehnică de calcul - 4 laptopuri, 1xerox- 50000 lei

IPG Geamăna	Dotarea minimă a cabinetelor de fizică, chimie, biologie cu materiale didactice ilustrative specifice , ed.tehlogică(utilaj, materiale și ustensile), sala de sport-65000lei.		
IPG Speia	Procurarea materialelor didactice -10000,0 lei	Procurarea materialelor didactice - 5000,0 lei	Procurarea materialelor didactice - 5000,0 lei
IPLT A.Pușkin Anenii Noi		Dotarea cabinetului de chimie (70 000 lei)	Dotarea cabinetului de fizică(50 000 lei)

IPLT Olimp Puhăceni	Echipamente digitale specifice fizicii, biologiei, chimiei- 3 set.; -mese de laborator-3 buc.; Nișă de ventilare -1buc.; Seturi de senzori-3; Consumabile pentru asigurarea securității în cabinetele de chimie, biologie, fizică, echipamente de protecție, aparatură pentru profesor, modul de sticlărie; Diverse mulaje și modele, planșe murale la biologie, truse pentru elevi; Diverse planșe, hărțiși suporturi.-60000, 00 lei	Echipamente de laborator fizică, chimie, biologie - 100000,00 lei	
IPG Botnărești		Dotarea cabinetelor de chimie și fizică cu echipament util : 40000 lei	
IPG Visegrad Calfa		Reparațiașidotareacabinetului de chimie/ biologie cu mobilier șiustensile - 42000 lei	Procurăriinventa rsportivșimobilie ruluișcolar - 80000 lei

IPG Speia	Procurarea inventarului sportiv - 10000,0 lei	Procurarea inventarului sportiv - 5000,0 lei	Procurarea inventarului sportiv — 5000,0 lei
	Procurarea materialelor didactice -10000,0 lei	Procurarea materialelor didactice - 5000,0 lei	Procurarea materialelor didactice - 5000,0 lei
IP Gimnaziul "Ion Creangă" s. Țîntăreni		Procurarea literaturii artistice - 10 000 lei;	Procurarea inventarului sportiv - 15 000 lei;
IPG Chirca		Procurarea utilajului în atelier - 50 000 lei;	Procurarea echipamentului sportiv - 10 000 lei;

Informație referitor la reparația blocurilor sanitare și sistemului de canalizare pentru perioada 2021-2023

Instituția	2021	2022	2023
IPG Ciobanovca	Renovarea blocului sanitar et. I.pentru copii cu dezabilități(1300 00 lei) .		
IPG,,Grigore Vieru"s.Chetrosu		Reparația capitală a WC în interior 50000 lei	
IPG Speia	Reparația capitală a veceurilor interne și a canalizației -150000,0 lei		

IPG Șerpeni	Reparația capitală a canalizației interne-200000 lei		
IPLT Mihai Eminescu, Anenii Noi			Sistemul de canalizare.500 mii lei
IÎLT Andrei Straistă	Sistemul de canalizare și a apeductului la căminul liceului - 300 mii lei		
IPG - Gr.MereniiNoi		Reparația WC din curte - 40.000 lei	
IPG Speia	Reparația capitală a veceurilor interne și a canalizației -150000,0 lei		
IPG Șerpeni	Reparația capitală a canalizației interne-200000 lei		

Informație referitor la reparația blocurilor alimentare pentru perioada 2021-2023

Instituția	2021	2022	2023
IPLT Mihai Eminescu, Anenii Noi			Reparație capitală a cantinei liceului1000 mii lei
Instituția Publică Liceul Teoretic Varnița	Schimbarea podelei în ospătăria liceului (160 000 lei)		

IP Gimnaziul Botnărești	1. Reparația capitală și dotarea Boxei pentru prepararea bucatelor: 150000 lei		
IPG „Visegrad” Calfa	Procurarea condiționerului pentru ospătare 30000 lei		
IPG Cobusca Nouă		Reparația capitală a cantinei școlare. 500 000 lei.	
IPG „Grigore Vieru” s. Chetrosu	Reparația capitală a cantinei școlare 200000 lei		
IPG Chirca			Reparația capitală în cantina gimnaziului – 50 000 lei;
IPG Floreni		Amenajarea unui bufet în incinta gimnaziului-100000 lei	
IPG Speia		Reparația capitală a cantinei -20000,0 lei	
SIA Bulboaca		Renovarea și dotarea blocului alimentar – 500 000 lei	
IPLT A. Pușkin Anenii Noi	Reparația capitală a blocului alimentar (suma-704 062,07 lei)		

Informație referitor la reparația rețelei electrice pentru perioada 2021-2023

Instituția	2021	2022	2023
IPLT A.Pușkin Anenii Noi		Reparația capitală a rețelei electrice (1500 000 lei)	
IPG Botnărești	Reparația sistemului electric în instituție: 160000 lei		
IPG Cobusca Nouă	Reparația capitală a rețelei electrice și sistemului de ventilare din cantina școlară — 300 000 lei.		
IPG Floreni			Schimbarea rețelei electrice -200000 lei
IPG Speia	Reparația capitală a sistem. electric — 250000,0 lei		
IPG Șerpeni	Reparația capitală a rețelelor electrice în sălile de studiu-250000 lei		
IP Gimnaziul "Ion Creangă" s. Țîntăreni	Schimbarea rețelei electrice în gimnaziu - 1 500 000 lei		

Informație referitor la reparația acoperișului pentru perioada 2021-2023

Instituția	2021	2022	2023
IPLT Mihai Eminescu, Anenii Noi		Acoperiș la anexa la cantină. 1200mii lei	
IP CCE Ciocârlia			Reparația acoperișului 100000 lei
IÎ LT «I.Creangă» Hîrbovăț	Reparația capitală a acoperișului liceului în sumă de 2 502 901 lei		
IÎLT Andrei Straistă		1.Reparația capitală a blocului de studii și a acoperișului – 800 mii lei	
IPG Cobusca Veche			Reparația capitală a acoperișului 2.400.000 lei
IPG Șerpeni		Reparația capitală a acoperișului instituției-900000 lei	

Informație referitor la procurarea mobilierului pentru perioada 2021-2023

Instituția	2021	2022	2023
------------	------	------	------

IPLT A.Puşkin Anenii Noi	· 6 seturi de bănci (3 seturi clase primare; 3 seturi gimnaziu) – în sumă de 126 000 lei	· 5 seturi de bănci (în sumă de 105 000 lei)	· 5 seturi de bănci (în sumă de 105 000 lei)
IÎLT Emil Nicula Mereni	Procurarea mobilierului şcolar- 13000,00 lei	1.Dotarea cabinetului de chimie cu mobilier şcolar-75000,00 lei 2.Dotarea a 3 cabinete şcolare mobilier-60000,00 lei	1.Dotarea cabinetului de fizică mobilier şcolar- 52000,00 lei 2. Dotare a 3 cabinete şcolare mobilier-65000,00 lei
IPLT Olimp Puhăcenii		Mobilier (dulapuri, mese, scaune etc.)- 150000 lei	
IPG Botnăreşti		Dotarea cu mobilier şcolar: 30000 lei	
IPG Chirca	Procurarea mobilierului şcolar-64 000 lei		
IPG Floreni	Procurarea mobilierului şcolar(inclusiv birou pentru profesor şi un dulap) pentru 1 sală de clasă 30000 lei	Procurarea mobilierului şcolar pentru 2 săli de clasă 60000 lei	Procurarea mobilierului şcolar pentru 2 săli de clasă 60000 lei
IPG Gura Bîcului			Mobilier în cabinetul de fizică-10 mii lei

IPG Speia	Procurarea mobilierului școlar – 120000,00 lei	Procurarea mobilierului școlar — 120000,00 lei	Procurarea mobilierului pentru bibliotecă -60000,00 lei
IPCCE Ciocârlia	Procurarea mobilierului 25000 lei		
IPG Maximovca		Procurarea mobilierului (scaune). (10.000 lei)	
IPG Gr Merenii Noi		Mobilă pentru păstrarea lingeriei de pat- 20.000 lei	
IPG Roșcani	Lucrări de reparație acoperișului blocului A Valoarea de deviz-1181752,99 lei		

Informație referitor la reparația sistemului de încălzire pentru perioada 2021-2023

Instituția	2021	2022	2023
IÎLT Andrei Straistă	Reparația capitală a Centralei termice nr.1 – 400 mii lei		
IÎ LT «I.Creangă» Hîrbovăț		Reparația capitală a sistemului de încălzire a liceului în sumă de 1 717 378 lei	
IPLT A.Pușkin Anenii Noi			Reparația capitală a sistemului de încălzire (700 000 lei)

IPLT Olimp Puhăcenii			Schimbarea cazanelor/ sistemului de încălzire – 400000, 00 lei
IPG Zolotievca	Reparația sistemului de încălzire (150000 lei)		

Informație referitor la dezvoltarea infrastructurii instituției pentru perioada 2021-2023

Instituția	2021	2022	2023
LT „Andrei Straistă”	Reparația pragurilor instituției (crearea condițiilor de acces a persoanelor cu dezabilități motorice) - 100 mii lei Îngrădirea instituției printr-un gard metalic - 150 mii lei	Reparația capitală a blocului de studii și a acoperișului - 800 mii lei Pavarea suprafeței din fața liceului și a căminului - 560 mii lei	1.Reparația capitală a blocului auxiliar - 180 mii lei
IPLT Mihai Eminescu, Anenii Noi	Îngrădirea teritoriului(gard ul/poarta) 900mii lei Teren de volei/ baschet. 800mii lei	Reparație capitală la sala de sport. 800 mii lei	

IÎ Liceul Teoretic „Emil Nicula” Mereni	Reparația capitală a geamurilor-1000 000 lei 2.Reparația terenului sportiv-800000 lei		
IP Liceul Teoretic Olimp Puhăcenii	Reparații capitale ale pardoselelor în sălile de clasă 500 m2 - 250000,00 lei Construcția fântânii pentru aprovizionare cu apă potabilă -200000,00 lei Finalizarea terenului de minifotbal -200000,00 lei	Reparații capitale ale pardoselelor în sălile de clasă 500 m2- 250000,00 lei Termoizolarea clădirii liceului - 1680000,00 lei	Reparații capitale ale pardoselelor în sălile de clasă 250 m2- 125000,00 lei Reparația capitală a sălii de sport -300000,00 lei Pavarea teritoriului din curtea liceului 400 m2- 200000,00 lei
Instituția Publică Liceul Teoretic Varnița	Schimbarea podelei în sala sportivă (160 000 lei) Pavarea teritoriului liceului (219 000 lei)	Termoizolarea pereților liceului (1 871 814 lei)	Reparația capitală a coridoarelor (222 334 lei)

IP Gimnaziul Botnărești	Dotarea instituției cu instalația automată de înștiințare în caz de incendiu și a construcției apeductului de incendiu și a hidranților interiori de incendiu completați cu furtunuri și țevi de ferulare: 60000 lei		Rerarația capitală a sălii sportive: 200000 lei
IPG „Visegrad” Calfa	Pavareaterenului din fațacoșlișireparațiașcărilorexterioare 140000lei	Reparațiașidotareacabinetului de chimie/ biologie cu mobilier șiustensile - 42000 lei	Procurăriinventar sportivșimobilieruluișcolar - 80000 lei
IPG Cobusca Nouă	Construirea terenului de mini-fotbal - 200 000 lei.		Reparația gardului care încercuiește teritoriul aferent al gimnaziului. 150 000 lei.
IPG Cobusca Veche		Amenajarea curții(cu pavaj) 325.000 lei	
IPG Ciobanovca	Amenajarea terenului sportiv 30000 lei		Renovarea pavajului trotuarelor 300000 lei

IP CE Gimnaziul - Grădiniță "Luceafărul" Delacău	Izolarea pereților exterioriei clădirii - 900 000 lei (proiect) Procurarea paturilor pentru 2 grupe (grădiniță) - 50 000 lei	Amenajarea și dotarea terenului sportiv cu inventar sportiv- 150 000 lei Procurarea unui set de jucării la grădiniță — 20 000 lei	Dotarea unei săli de dans (pentru gimnaziu și grădiniță - 30 000 lei
IPG Floreni	Renovarea fasadei, termoizolarea- 300000 lei Schimbarea paredoselii în sălile de clasă 300000 lei		
IPG Geamăna	Reparație capitală a podelelor de pe coridoare, holuri, cantină- 500000 lei	Împrejmuirea parțială a terenului cu plasă metalică - 60000 lei.	Reparația capitală a terenului sportiv -(împrejmuire cu gard euro, dotarea cu echipament necesar) - 120000 lei
IPG Maximovca	Schimbarea sistemului de ventilație din cantina și sala de sport. (30.000 lei)	Reparația exterioară: scări, parte de jos a pereților, zona a băii, cusături la pereți. (20.000 lei)	Procurarea porții la intrarea pe teritoriul școlii și reparația gardului gimnaziului. (30.000 lei)
IPG-Gr Merenii Noi	Schimbarea ușilor la intrare - 2×7.000 lei =14.000 lei		

IPG Roșcani		Lucrări de reparație a fațadei și pireului Valoarea de deviz-627632,07 lei	Lucrări de reparație a pistei de alergare Valoarea de deviz-636894,53 lei
IPG Speia		Reparația capit. a fațadei instituț...-300000,0 lei	Construcția gardului în jurul lotului aferent al instituției — 300000,0 lei Pavarea curții și a trotuarelor -150000,0 lei
IPG Șerpeni			Montaj pavaje și pavele în curtea școlii. -150000 lei Construcția gardului în jurul instituției-200000 lei
IP Gimnaziul-Grădiniță Telița	Reparația capitală a sălii de sport (150 000 lei)	Reparația pardoselelor în 3 clase (50000 lei)	Reparația pardoselelor în 2 clase (30000 lei)
IPG Todirești		Reparația fasadei cantinei școlare-200000 lei	
IP Gimnaziul "Ion Creangă" s.Țîntăreni	Reparația podelei în cabinetul de fizică – 25 000 lei;	Reparația podelei în sala de studii – 25 000 lei;	Reparația podelei în sala de studii – 25 000 lei;
IPG Zolotievca			Schimbarea geamurilor (70000 lei)

Școala – Internat Auxiliară Bulboaca	Reparația acoperișului și blocului sanitar la dormitorul fetelor – 500 000 lei	Renovarea și dotarea blocului alimentar – 500 000 lei	Reparația acoperișului și blocului sanitar la dormitorul băieților – 500 000 lei
IPCCE Ciocârlia			Reparația acoperișului 100000 lei
IPSc.Sp. Anenii Noi	Terenul natural de fotbal 500000 lei Forarea fântinei artiziene 200000 lei Rezervor de apă curată 130000 lei	Punct transformator electric 1000000 lei Proiectarea sălii sportive multifuncționale 800000 lei	Iluminare nocturnă a terenurilor 700000 lei Rețelele electrice 900000 lei

Secretarul CR D.Ciur

[1] Conform Legii Republicii Moldova nr. 179 din 21 iulie 2016 "Cu privire la întreprinderile mici și mijlocii"

[2] Anuarul Inspectoratului pentru Protecția Mediului 2018: <http://ipm.gov.md/sites/default/files/2019-07/ANUAR%20-%202018.pdf>

[3] Raportul Starea mediului în Republica Moldova, www.mediu.gov.md

[4] Datele colectate prin intermediul asistenților sociali comunitari sînt diferite de cele de la CTAS, din care motiv au fost luate ca bază datele de la CNAS, fiind utilizată metoda extrapolării. Nu a fost posibilă colectarea datelor pentru anul 2012, cu excepția a numărului total de persoane cu dizabilități..

[5] Legea nr. 449 din 14.07.1999 Privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni

